

sosyalist işçi

Sayı 473 | Ocak 2014 | 4 TL

Her yer rüşvet, her yer
yolsuzluk, her yer çete!

Çözüm
sokakta
mücadele!

Yolsuzluğa karşı aşağıdan mücadele

REJİMİN HER YANINDAN pislik saçılıyor. Dört bakan, milyarlarca dolarlık rüşvet ve yolsuzluk suçlaması nedeniyle görevden alındı. Bazı patronlar göz altına alındı. Ardından soruşturma yürütenler görevden alındı. Hükümet yargıya müdahale etti. Gülen ABD’den beddua etti. Kılıçdaroğlu ABD’de hem Gülen’in temsilcileriyle hem ABD yetkilileriyle hem de Türkiye’de ABD büyükelçisiyle görüşmeler yaptı. Dedikodular milyarlarca dolarlık rüşvet ve yolsuzluk dosyalarının yolda olduğu yönünde.

Gelişmeler ne “siyasete karşı darbe” yaklaşımıyla, ne “meşru hükümete karşı gizli kapaklı yargı çetesi” analizleriyle, ne de “çözüm sürecini baltalamak isteyenlerin teyakkuza geçmesi” çerçevesinden açıklanabilir.

1. 11 yıllık AKP hükümetinin kalkınmacılıkta sınır tanımayan enerji, ulaşım, çevre ve inşaat alanındaki çılgın projeleri her türlü denetim mekanizmasını by-pass ederek uyguladığı ve paralel bir muhasebe sistemiyle AKP önde gelenlerinin kendilerinin, yakınlarının ve bir dizi bürokratin boğazlarına kadar rüşvet ve yolsuzluk batağına saplandıkları çok açık.

2. Gezi direnişi sayesinde suç üstü yakalanan Türkiye kapitalist sınıfı ve onun hükümeti ve partisi, bu kez de kendi içindeki çatlaklar nedeniyle bir kez daha suç üstü yakalanmıştır.

3. Gırtlığına kadar yolsuzluğa bulaşmış olan sadece hükümet, inşaat sektörünün ve enerji yollarının baronları, bankacılar değil, ellerindeki dosyayı aylardır tutan ve dosyaları bir şantaj enstrümanı gibi devreye sokarak devasa rüşvet ve yolsuzluk sürecini tartışmalı hale getirenlerdir de.

4. Gelişmeleri siyasete darbe olarak tanımlamak yolsuzluk yapan ve rüşvet alanları suçsuz göstermektir. Karşı karşıya olduğumuz şey, büyük bir rüşvet bataklığıdır. Asgari ücrete 40 TL zammı çok bulanlar milyonlarca doları gizlice yastık altına atmış durumdadır.

5. Rüşvet, siyasete doğrultulan tabancanın susturucusu değildir, yolsuzluğun üzerine gidilmesini darbecilikle suçlamak, yolsuzluk yapan burjuva siyasetçilerini korumak üzere icad edilen bir zırhtır.

6. Ergenekon ve Balyoz davaları döneminde, “sivil vesayet” gibi uydurma kavramlarla darbe tehdidini silikleştirenlere karşı savunduğumuz gibi, darbe bürokraside, yargıda ve emniyetteki bir dini grubun kumpası olarak tanımlanamaz.

7. Ezilenler, yoksullar, emekçiler büyük yolsuzlukları, devlet içinde dönen dolapları egemen güçler arasında keskin çatlaklar oluşmadan öğrenemez. Önemli olan belgelerin nereden çıktığı değil ya da Özden Örnek’in yazdığı günlüğün nasıl ele geçirildiği değil, darbe planlarının doğru olup olmadığıdır. Bugün de yolsuzlukların belgesinin nasıl elde edildiği değil, yolsuzluk yapılıp

yapılmadığıdır önemli olan. Çok açık ki, karşı karşıya olduğumuz yolsuzluk buzdağının görünen yüzüdür.

8. Hükümet temsilcilerinin yolsuzluğu örtmek için komplo teorilerine sığınmasının doğal sonucu, orduya da komplo kurulduğu yönündeki yalanların yaygınlaşmasıdır. Yolsuzluğu aklamak için Ergenekoncuları ve Balyozcuları aklamaya çalışıyorlar. Daha dün hükümeti Gülen’in çevresiyle eş tutanlar, bugün hükümeti savunurken, hükümetin ulusalcı yeminli düşmanları en utanmaz koalisyonları kurmaktan söz edebiliyorlar. Hükümeti aklamaya çalışanlarla, “Ne olursa olsun AKP yıkılsın” diye düşünen ve CHP-MHP-Gülen ittifakıyla yerel seçimlerden zaferle çıkmanın hayalini kuranlar kırana kırana tartışıyor. İşçilerin ve yoksulların ne dersaneler düzenlemesiyle güç ve sermaye olanakları kısıtlanacağı için beddualar eden Gülen ve çevresinden, ne boğazına kadar yolsuzluğa ve rüşvete bulaşan hükümet partisinden ne de hükümeti devirmek için Gülen ve çevresini de kapsayan ulusalcı-milliyetçi seçim ittifakından bir çıkarı var.

9. Dalga dalga yolsuzluk bataklığına saplanmış olanlardan hesap sorulması için verilecek mücadele, 2013 yılının en olumlu gelişmesi olan çözüm sürecini sekteye uğratmaz. Çözüm sürecini yolsuzluğa karşı mücadelenin susturucusu haline getirilmesine izin vermemeliyiz. Yolsuzluğa karşı mücadele, şeffalık mücadelesidir, rüşvete bulaşanların hesap vermesi, bu hesabın kesilmesi için demokratik mekanizmaların genişlemesi mücadelesidir, yolsuzluğa karşı çıkarken aynı anda çözüm sürecini savunmak, “savaşa, rüşvete değil emekçiye bütçe” talebini dile getirmek mümkün ve gereklidir.

10. Bugün siyaseti de çözüm sürecini de korumanın tek bir yolu var: Demokrasi! Şeffalık! Tüm gizli belgelerin, ihalelerin, anlaşmaların halka açıklanması! Yolsuzluğa bulaşan tüm siyasilerin, bürokratların açıklanması, açığa alınması ve hesap vermesi! Tüm ihalelerin, ekolojik dengeyi tahrip eden çılgın projelerin sona erdirilmesi! KCK’li tutukluların, tutuklu BDP’li vekillerin derhal serbest bırakılması! Abdullah Öcalan’ın çözüm sürecine daha rahat müdahale etmesinin koşullarının yaratılması!

11. Ne Balyozcuların aklanmasına izin vereceğiz ne de yolsuzluğa bulaşanların! Ne Hrant’ın katillerine taviz vereceğiz ne de katilleri koruyanlara! Ne AKP’nin neoliberal politikalarına izin vereceğiz ne de CHP’nin omurgasız geleneksel devleti savunan siyasetlerine!

Siyaseti, özgürlüklerimizi, kentlerimizi, çevremizi, haklarımızı korumanın yolu, tüm mağdur, dışlanan, hakları gasp edilenlerin, işçilerin ve emekçilerin, kentine, bedene, anadiline, başörtüsüne sahip çıkanların birlikte mücadelesidir!

Sosyalist İşçi

Bir devrimci olarak Doğan Tarkan

Ozan Tekin

25 ARALIK günü geçirdiği kalp krizi sonucu yaşamını yitiren DSİP kurucu genel başkanı Doğan Tarkan, yarım asırlık devrimciliğinin ikinci yarısını, SSCB'nin sosyalist olmadığını, kapitalizmin bir başka biçimi olduğunu, Stalinist bürokrasinin içinden yükselen bir egemen sınıfın üretim araçlarının kontrolünü elinde tuttuğunu ve işçileri sömürdüğünü savunarak geçirdi. Yani, Tony Cliff'in geliştirdiği devlet kapitalizmi teorisini doğru buluyordu.

Bu tutum, yalnızca SSCB ve Doğu Bloku'ndaki rejimlerin niteliğine ilişkin geçmiş bir tartışmayla ilgili değil; aynı zamanda her kritik dönemde, aşağıdan sosyalizmi savunanların gelişmelere bakarken işçi sınıfını merkeze koyan bir hat çizmelerinin de yolunu açıyor.

1956'da Macaristan'da rejime karşı grev yapan işçilerden ve onları destekleyen öğrencilerden yana mı olacaksınız? Devrim sırasında fabrikalarda kurulmuş işçi konseylerini mi savunacaksınız? Yoksa

onlara "karşı-devrimci" diyen başbakanandan, gösteri yapanlara ateş açan gizli polislerden, ayaklanmayı bastırmak için kullanılan Rus tanklarından mı yanasınız?

Doğan Tarkan şöyle diyordu:

"23 Ekim ayaklanması, tipik bir devrim atılımının bütün özelliklerine sahipti. İşçiler genel grevdeydi, kitlesel gösteriler ve sokak çatışmaları yaşanıyordu, sokaklara barikatlar kurulmuştu ve en önemlisi, 1917 Rus Devrimi ya da 1919 Alman Devrimi'nde olduğu gibi işçi konseyleri yani Sovyetler kurulmuştu."

"Macar işçilerinin 1956 yılında başlattığı mücadele, tüm dünya solunu etkiledi. Daha önceleri, Rusya'da ya da Doğu Avrupa ülkelerinde yaşananlara duyulan tepki sonucu çeşitli ülkelerin komünist partilerinden kopmalar, hızla CIA'nın etkisi altına giriyorlardı. Ancak Macaristan sonrasında durum tamamen farklıydı. Birçok Batı Avrupa komünist partisinde büyük tartışmalar başladı,

kitlesel kopuşlar yaşandı ve yeni bir sol, devrimci Marksist bir sol güç kazanmaya başladı.”

Benzer şekilde, Doğan Tarkan’ın işçi sınıfını merkezine alan sosyalizm anlayışı, 1989’dan itibaren devlet kapitalisti rejimler işçi sınıfının aşağıdan mücadelesi ile yıkıldığına da onu ve savunduğu geleneğin gelişmelere bakışını solun diğer kesimlerinden ayırıyordu. Şöyle diyor Doğan yoldaş:

“Doğu Avrupa rejimleri işçi yığınların kitlesel mücadelesi ile yıkıldı. Solun önemli kesimlerinin “işçi devleti”, “sosyalist ülkeler” olarak gördüğü bu rejimler, gene işçilerin kendi eylemleri ile yıkıldılar. İşçi yığınlar, devlet kapitalizminin krizi karşısında çözümün batıya benzer rejimler kurmak olduğunu düşündüler ve bu rejimlerin egemen sınıfları da hızla devlet kapitalizminden pazar ekonomisine dayalı kapitalizme geçerek kendilerini güvence altına aldılar. İşçi yığınlar daha iyi bir dünyaya ulaşamadılar ama devlet kapitalizminin egemenleri yerlerini korumayı başardılar. Dün kolektif mülkiyete sahiptiler, bugün ise özel mülkiyete sahipler.”

“Doğu Avrupa rejimlerinin sosyalist olduğunu savunanlar baskıcı, işçi yığınları ezen ve sömüren rejimlerin sosyalist olduğunu savunmaktadır. Oysa işçi devleti, 1920’li yıllarda Rusya’da bir karşı devrimle yıkılmış, 1930’lu yıllarda 1917 devriminin partisi Rusya’da tasfiye edilmiş, karşı devrimin sonucu olarak bu ülkede devlet kapitalizmi kurulmuştu. İkinci Dünya Savaşı’nın sonunda ise Rusya savaş ortakları olan ABD ve İngiltere ile yaptığı anlaşma sonucunda Doğu Avrupa’yı işgal etmiş ve bu ülkelerde kendi sisteminin devamı olan devlet kapitalisti rejimler kurmuştu. 1991’de yıkılan Rusya’nın ve 1989’da yıkılan Doğu Avrupa rejimlerinin sosyalizm ile hiçbir ilişkisi yoktu. Bu nedenle bütün bu ülkelerde rejimlerin yıkılması işçilerin bizzat kendi eylemleriyle gerçekleşti.”

“Stalinist rejimlerin çöküşü, sosyalizmin yenilgisini değil; tam tersine, marksist fikirlerin gücünü ve doğruluğunu kanıtlar. Bir yandan yıkılan rejimleri, bir yandan da sosyalizmi, marksist teoriyi savunmak mümkün değildir. Sosyalistler, ezen-ezilen mücadelesinde hiç koşulsuz, daima ezilenlerin yanında yer almak zorundalar. Bunu yapmanın ilk koşulu, isyan eden işçilerin üzerine tanklarını yollayan rejimleri sosyalizm olarak görmekten vazgeçmek ve bu ayaklanmaları sevinçle karşılamak, coşkuyla anmaktır.”

Önce Tunus ve Mısır’da başlayan, daha sonra bölgedeki birçok ülkeye yayılan ve özellikle Libya ve Suriye’de çokça tartışma konusu olan Arap Baharı’nda da, Doğan Tarkan, pozisyonunu belirlerken aşağıdan mücadele dinamiklerini ve işçi yığınların eylemliliğini esas alıyordu:

“Krizin etkileri henüz sürerken, 3 yıl sonra, 2011’de Arap baharı başladı. Devrim bir kere daha güncel olduğunu kanıtladı. Arap baharı kısa zamanda tüm dünyayı etkilemeye başladı. Özgürlük, barış ve eşitlik sloganı her yere yayıldı.

2012 Mayıs ayında solda gene 1968 öncesinde ve sonrasında olan bezgin tutumu sürdürenler var.

Ortadoğu devrimlerini ve işçi hareketinin kazanımlarını küçümseyen bu eğilime karşı devrimci ataklığın gücü ise daha hızlı birikmekte.

Türkiye’de de sorun tamamen bu şekilde açıklanmalıdır. Bir tarafta özgürlük için, barış için sokakta mücadele edenler var. İşçi ve emekçilerin talepleri için harekete geçenler var. Diğer tarafta ise hareketi ve özgürlük için mücadeleyi küçümseyenler var. Bu eğilim aynı zamanda devrimin güncelliği fikrine de çok yabancı. Arap Baharı’na sadece egemenlerin açısından bakılan bu anlayış, büyük işçi ve emekçi yığınlardaki değişimi, gelişmeyi görmüyor.”

Doğan Tarkan, coşkuyla karşıladığı ve tüm ilgisini yönelttiği Arap devrimlerinin, dünyayı değiştirmenin mümkün olduğunu bir kez daha ispatladığını ısrarla vurguluyordu. Sözü, Mübarek henüz devrilmeden önce yazdıklarıyla bir kez daha ona bırakarak bitirelim:

“Şimdi Mısır’ın her yerinde savunma komiteleri kuruluyor, bu komiteler başka türlü kendini yönetme örgütlerine dönüşebilir. Devrimin ihtiyacı olan örgütlenmeleri yaratabilir.

Mısır’da bir başka önemli gelişme daha yaşanıyor. Birçok kentte, birçok fabrikada grev var. İşçiler gösterilere katılıyorlar. Gösterilere önderlik ediyorlar. Bazı fabrikalarda patronlar kovuluyor.

Mısır egemen sınıfı iktidarı Mübarekli veya Mübareksiz korumaya çalışıyor. Obama ve diğer Batılı liderler aynı şeyi istiyorlar. Onlar Mübarek gitse Şible yerine gene egemenlerin temsilcilerinin gelmesini istiyorlar. Ama halk yığınları aynı şeyi istemiyor. Bu nedenle Mısır devriminden çok korkuyorlar.

Dün Tunus, bugün Mısır devrimleri iki şeyi gösteriyor, en güçlü diktatörlükler dahi yıkılabilir ve daha da önemlisi dünyayı değiştirebiliriz.

“İkinci bir direniş, herkes bilsin ki, çok daha etkili olacaktır”*

Volkan Akyıldırım

GEZİ PARKI için sokağa çıkanların anlattığı gibi, boğazına kadar yolsuzluğa battığı ve şirketlerin güdümünde olduğu açığa çıkan hükümet, 17 Aralık operasyonunun Gezi ile başlayan büyük bir “kumpasın” devamı olduğunu savunuyor.

Başbakanın sabah akşam Gezi Parkı direnişini hedef alması, neoliberalizme karşı isyan edenleri Koç Holding, TÜSİAD, emperyalist ABD ve Siyonist İsrail’in piyonları olarak göstermesi, kendisine oy veren işçilerin ve emekçilerin kendisine karşı mücadeleye girişmesini engellemek kadar ilk büyük yenilgisinin üstünü örtmek içindir.

İstanbul’da 1 milyon, 80 ilde toplam 3 buçuk milyon insanın katıldığı Türkiye tarihinin en büyük protestolarından 7 ay sonra, hükümetin bozguna uğramasına yol açabilecek bir skandal patlak vermişken sokakların cılız örgütlü güçler dışında tamamen

boş olması sadece AKP’nin karşı saldırısının sonucu değildir.

Erdoğan’ın saldırısına yanıt veremeyen, kendilerini milyonların gözü önünde darbecilerinden farklılaştıramayan ya da farklılaştırmak istemeyen “AKP karşıtı” parti, örgüt ve çevreler, mücadeleye atılmış milyonların kendi elleriyle elde ettikleri kazanımları ve neyi başardıklarını görmelerini engelliyor.

KOMPLO DEĞİL KENDİLİĞİNDEN HAREKET

Sosyalizmi bir azınlığın planlı ve örgütlü çabası ile politik iktidarın el değiştirmesi değil milyonların kendi istek ve eylemleriyle giriştikleri aşağıdan toplumsal bir devrim olarak gören Doğan Tarkan, 31 Mayıs - 1 Haziran direnişinin ardından kaleme aldığı ilk değerlendirmesinde şöyle diyordu:

“Gezi Parkı direnişinin ilk ve en

önemli dersi, kitlesel hareket karşısında AKP'nin yenilmiş olmasıdır.”

1 Haziran günü polis kovulmuş, Gezi Parkı direnişçilerin eline geçmiş ve AVM-kışla planının suya düştüğü belli olmuşken *“Bu, AKP'nin ilk sokak yenilgisidir”* tespitini yapan Tarkan, hareketin gücü, yaygınlığı ve etkisini getiren kendiliğinden karakterinin taşıdığı anlamı şöyle açıklıyordu:

“Tarihte bütün büyük iktidarlara yıkan ya da sarsan gösteriler, Gezi Parkı direnişinde de olduğu gibi bir örgütün çağrısı ile değil, kendiliğinden başlamıştır.”

SEATTLE'DAN İSTANBUL'A

Ortada Erdoğan'ın anlattığı gibi bir komplo yoktu. Gezi'ye AVM yapmaya kalkan, ortak yaşam alanlarını sermayeye satan kentsel dönüşüm politikalarına karşı mücadele eden aktivistler ağaçları korumak için harekete geçtiğinde yanlarında geniş kitleleri buldu.

Kimdir bu kitleler? Erdoğan'ın iddia ettiği, Halk TV ve Ulusal Kanal gibi yayın kuruluşlarının gösterdiği gibi darbe isteyen laik Türk milliyetçileri mi?

Doğan Tarkan, İstanbul'da Gezi Parkı için sokağa çıkanların ulusalıcılardan ibaret olduğu çift taraflı propagandasına karşı hareketin çok farklı bileşenlerden oluştuğuna dikkat çekti:

“Gezi Parkı direnişi, çok çeşitli grupların yan yana gelmesi ile mümkün olmuştur ve meşruiyet kazanmıştır. Kürtler, Türkler, Romanlar, Ermeniler, Rumlar, Yahudiler, kadınlar ve erkekler, gençler ve yaşlılar, sendikacı işçiler, LGBTT aktivistleri, çeşitli sol grupların aktivistleri, CHP'liler, başörtülüler, Müslümanlar ve ateistler birlikte davrandılar.”

1999'da açığa çıkan küresel antikapitalist hareketi Türkiye'ye taşıyan Doğan Tarkan, Gezi'nin asıl ruhu olan koalisyonun anlamını şöyle

açıklamıştı:

“İlk Seattle'da ortaya çıkan bu mücadeleye biçimi, orada da kazandı, bugün İstanbul'da da kazandı.”

Gezi için 31 Mayıs – 1 Haziran'da sokağa çıkanlar arasında AKP seçmenlerinin de bulunduğu artık bakanlar tarafından bile itiraf edilmektedir. Erdoğan'ın önce Mısır darbesini, ardından yolsuzluk ve rüşvet operasyonunu eline alarak Gezi'ye vurmaya devam etmesine neden olan tam da kendi tabanını çeken ve kendisiyle karşı karşıya getiren bu mücadele biçimidir.

GEZİ'NİN ARDINDAN

Doğan Tarkan'ın Gezi üzerine *Sosyalist İşçi*, *Marksist.org* ve *Altüst*'te yayınlanan birçok yazısında ve DSİP toplantılarında yaptığı konuşmalarda yaptığı vurgular, sadece dün neyi başardığımızı değil bundan sonrası için izlenmesi gereken yolu da anlatıyor:

- Gezi'nin gücü ve başarısı, kendiliğinden olmasından geliyordu. Hareketin daha fazla kazanım elde edilemeden geri çekilmesinin nedeni de budur.

- Gezi direnişi, her düzeyde örgütlenmenin gerekli olduğunu göstermiştir. Sadece siyasi örgütlenme değil, başta ezici çoğunluğu örgütsüz olan işçi sınıfının sendikal örgütlenmesi olmak üzere, her türden demokratik örgütlenme için mücadele edilmelidir.

- Gezi'de bir yandan AKP'ye karşı direnirken aynı anda Kürtlere saldırı ve çözüm sürecine karşı olan ulusalçı ve milliyetçi güçlerle de mücadele edildi. CHP ve ulusalıcılar başarılı olamadı. Kendilerini özgürlükçü ve darbelere karşı olarak tanımlayan kitle onları reddetti, kendi öz siyasi örgütlenmelerini kurmayı savundu.

- Şimdi görev AKP'ye ve ulusalçılığa karşı özgürlükçü solun örgütlenmesidir. Her türden sekterliğe, örgüt

çıkarcı hareketin çıkarlarının önüne koyan her türden yaklaşıma karşı kitlesel yeni solu örgütlemekte ısrar etmeliyiz.

- AKP'nin sonu, bu partiye oy veren işçilerin ve yoksulların sola kazanılmasından geçiyor. 12 Eylül referandumunda askeri vesayete son veren ve çözüme evet diyen emekçi sınıflara seslenen antikapitalist özgürlükçü bir muhalefeti yaratmalıyız.

- Gezi direnişi, yolsuzluk ve rüşvet operasyonu, antidemokratik adımlar gibi her mücadele başlığını hükümeti ve devleti Kürt sorununda demokratik çözüme zorlama mücadelesine bağlamalıyız. Batı'da barışın sesini yükseltmeliyiz. Çözüm istemeyen eski rejimin özlemcilerine karşı, onların AKP ile karşılıklı olarak ürettikleri, emekçileri bölen politikalara karşı aralıksız mücadele etmeliyiz.

- *“Direnişçiler çok şey öğrendi. İkinci bir direniş herkes bilsin ki çok daha etkili olacaktır.”* (3 Haziran 2013)

Doğan yoldaş şimdi aramızda olsaydı, onunla Gezicilerin haklı olduğunu kanıtlayan yolsuzluk ve rüşvet operasyonunun yarattığı koşullarda İstanbul'da Sırrı Süreyya Önder, Türkiye'de HDP adayları için yürüteceğimiz seçim kampanyasını, özgürlükçü sol güçlerle kol kola girmek için atacağımız adımları, hükümete çözüm için adım atırmayı hedefleyen eylemleri, doğanın yıkımına ve küresel ısınmaya karşı direnişi, hem AKP'ye hem CHP'ye ve ulusalçılığa meydan okuyacak devrimci politikaları ve yeni solun örgütlenmesini, heyecanla konuşacaktık.

* Gezi Parkı direnişinden ilk dersler - Doğan Tarkan, 3 Haziran 2013, marksist.org. Alıntılar bu makaleden yapılmıştır. Aynı sitede Doğan Tarkan'a ait köşe yazılarını inceleyebilir, 2013'ün baş döndürücü gelişmeleri ve Gezi hakkında birçok çarpıcı makaleye ulaşabilirsiniz. <http://marksist.org/yazarlar/dogan-tarkan/11682-gezi-parki-direnisinden-ilk-dersler>

Doğan Tarkan: Ermeni ve Kürt halklarının savaşçısı

Şenol Karakaş

DOĞAN TARKAN'I kaybettiğimiz gün sayısız telefon, mail ve mesaj geldi. Bu mesajlardan birisi de DTK Daimi meclis üyesi Seydi Fırat tarafından yollandı. Abdullah Öcalan Kenya'da yakalandıktan sonra, barış sürecini örgütlemekte ne kadar kararlı olduğunu göstermek için Avrupa'daki bir grup PKK üyesine Türkiye'ye gelme çağrısı yapmıştı. Yakalana grup, devlet tarafından derhal hapse atılmıştı. İşte Seydi Fırat bu grubun sözcülerinde birisiydi ve cezaevinden çıktıktan sonra, Barış ve Diyalog Grubu olarak çalışan grupta etkin bir rol oynuyordu. Bu grup, DSİP'i de ziyaret etmişti ve görüşmede Seydi Fırat ve Doğan Tarkan sıcak bir şekilde sohbet etmişlerdi.

Doğan Tarkan, ömrünü işçi sınıfının mücadelesinin kazanmasına adanmıştı ama Marksist teoriyi sınıksı kavrayan bir devrimci olduğu için, sadece ekonomik bir birim olarak işçilerin sadece ekonomik bir birim olan burjuvalara karşı mücadelesi olarak kabalaştırılan bir sosyalizm anlayışından fersah fersah uzak bir sosyalist mücadele perspektifine sahipti. Doğan için bir işçi aynı zamanda kadın, erkek, LGBT, Kürt, Ermeni gibi diğer ezilmişlik biçimlerini de yaşayan ya da bu ezme ezilme ilişkileri içinde emek gücü sömürüsüne maruz kalan somut insan demektir. Her türlü ezen ezilen ilişkisinde, tıpkı Lenin gibi, "ama... fakat" demeden ezilenden yana tutum alırken, bu ezilme biçimlerini basitçe kimlik sorunu olarak tanımlayan ve bu sorunları gündeme getirmenin işçi sınıfını gerçek sorunlarından uzaklaştırdığını iddia edenlerle sürekli

Doğan için bir işçi aynı zamanda kadın, erkek, LGBT, Kürt, Ermeni gibi diğer ezilmişlik biçimlerini de yaşayan ya da bu ezme ezilme ilişkileri içinde emek gücü sömürüsüne maruz kalan somut insan demektir.

olarak tartıştı. Doğan'la sık sık tartışma fırsatı bulanlar, onun, defalarca, "tüm ezilenlerin sorunlarına sahip çıkmayı öğrenmeden ve kendi eylemini tüm ezilme biçimlerine karşı mücadelenin eylem platformu haline getirmeden, bir işçinin sınıf bilinci son sınırına kadar gelişmez" dediğine tanık olmuştur.

Doğan Tarkan'ı, Kürt halkı ve Ermeni halkının da mücadelecisi bir neferi yapan, benimsediği bu perspektif kadar, Türkiye Cumhuriyeti devletinin sömürgeci yapısını kavrayışındaki netlikti. Doğan, Ermeni soykırımı konusunda sol hareket içinde kafası en berrak sosyalistti. Ermeni soykırımıyla hesaplaşmak için yükseltilen mücadelenin koç başı olarak DSİP'in öne çıkmasının nedeni budur. Doğan, soykırımı tanımayan, devletin soykırımı tanıyıp özür dilemesi için mücadele etmeyen solcuların ve sosyalistlerin ne gerçek anlamda devlete karşı olabileceğini ne de antikapitalist olabileceğini düşünüyordu.

Sadece şovenlere değil, sosyal şovenlere ve bu geleneğin bugünkü temsilcisi olan ulusalcı sosyalistlere de küçümseyerek bakmasında belirleyici olan bir başka yaklaşımı ise, Kürt sorunu olarak adlandırılan sorunu, Doğan'ın esas olarak bir sömürge sorunu olarak ele almasıydı. Milliyetçi Milli Demokratik Devrim tartışmaları yapan

sosyalistlerden farklı olarak, Doğan 1960'ların sonundan itibaren Kürdistan'ın sömürge olduğunu, Türk devleti tarafından sömürgeleştirilen parçasında temel hakları ve özgürlükleri için mücadele eden Kürtlerin kendi eylemleriyle dayanışmadan ve Kürt halkının kendi kaderinin tayin hakkını savunmadan ortaya çıkıp tavra atanlara karşı keskin bir biçimde tartışmaktan bir an bile geri durmadı. Solun bir çok seksiyonu ağız birliği ederek PKK'yi "şiddetle" kınarken, Doğan, Türkiye işçi sınıfının birliğinin inşası için kınanması gerekenin her zaman sömürgeci Türk devleti olduğunu ilan ederdi.

Doğan tam da bu nedenle çözüm sürecini Kürt halkının, PKK'nin bir kazanımı olarak görüyordu ve 26 Mayıs'ta yapılan çözüme evet yürüyüşünde "öz-öz-özgürlük/Kürt halkına özgürlük" sloganını bu nedenle coşkuyla atıyordu.

Doğan'ın Kürt halkının uzattığı barış elini batıdan tutacak milyonlarca insanı harekete geçirmek için beslediği ve etrafına bıkmaksızın aktardığı inanç ve bu devletin Ermenilerden soykırım nedeniyle özür dilemesi için verdiği aralıksız mücadele güncelliğini koruyor. Bu mücadele kazanmadan işçi sınıfının kazanması mümkün olmayacak, işçi sınıfı kazanmadan bu mücadele istediğimiz kazanımları elde edemeyecek.

Kitlesel bir sol için mücadeleye

Şenol Karakaş

GEÇTİĞİMİZ AY yapılan DSİP Genel Konferansı'nda, bir dizi politik ve örgütsel tespit yapıldı. Dünya, kitlesel patlamaların aniden gündeme geldiği eylemlere tanıklık ediyor. Mısır'dan Suriye'ye, Türkiye'den Brezilya'ya, İspanya'dan Yunanistan'a hükümetleri sarsan eylemlere milyonlarca insan katılıyor.

Gezi direnişi bu hareketin hem devamcısı hem ilham vericisi oldu.

Gezi direnişine toz kondurmamak, Gezi'yi karalamaya, darbeci ilan etmeye çalışan eğilimlerle tartışmak, AKP hükümetine geri adım attıran bu hareketin deneyimlerini kavramak açısından çok önemli. Bu, Gezi'nin tam da istediğimiz gibi bir hareket olmasından kaynaklanmıyor. Gezi direnişi kendiliğinden bir patlamaydı ve gücü ve zaafı bu kendiliğindenliğinde yatıyor.

İster Brezilya'da otobüs zamlarına karşı isyan dalgası olsun isterse Gezi direnişi, bu hızla patlayan kitle hareketleri, kitlesel sol partilerin ne kadar acil bir ihtiyaç olduğunu da gösteriyor. Gösteriyor, zira, hareketler hükümetleri sallasa da, kapitalist sistemi sarsan büyük değişimlerin motoru siyasi hareketlere dönüşmesinin önündeki engel, egemen sınıfların alışkanlıklarıyla hareketleri bölmek için yaptığı müdahalelerdir. Ölü kuşakların yaşayan kuşaklar üzerindeki hegemonyasını kırmak ve hareketlerin kazanması için egemen sınıf siyasetlerini çürütmek için, hareketin tüm aktivistlerini politik bir odakta birleştiren kitlesel sol partilerin örgütlenmiş olması gerekli.

Türkiye'de böyle bir sol parti, DSİP Genel Konferansı'nda vurgulandığı gibi, antikapitalist bir parti olmalı.

8 Aralık'ta gerçekleştirdiğimiz konferansta, AKP'ye karşı antikapitalist özgürlükçü sol muhalefetin inşasının aciliyetine vurgu yapıldı.

AKP'yi yenmenin yolu, tabanındaki işçilerin ve yoksulların, değişimden, özgürlükten ve demokrasiden yana olanların AKP'den kopartılmasından ve kazanılmasından, eşitlik, adalet ve özgürlük isteyen tüm güçlerin bir araya gelebileceği siyasi bir alternatifin inşa edilmesinden geçiyor.

Bunun için her biri önümüzdeki dönemde ana mücadele eksenlerini oluşturan politik başlıklar, aynı zamanda kitlesel bir sol partinin kurulması açısından da değerlendirilmelidir.

1. Antikapitalist mücadele. Hükümetin emekçilerin haklarına karşı her saldırısı, mobbing uygulamalarından kıdem tazminatı hakkının gasp edilmesi planlarına, taşeron işçilerin maruz kaldığı adaletsizlikten

sendikasılaştırmaya kadar, zamlardan grevlerin engellenmesi ve asgari ücretin sefalet ücreti olmasına ve görülmemiş yolsuzluk ilişkilerine kadar her alanı kapitalizme karşı mücadelenin başlıkları olarak değerlendirmeliyiz. Ama antikapitalist mücadelenin bir diğer alanını da, iklim krizine, enerji politikalarına, ekosistemi mahveden çevresel yıkım politikalarına karşı politik kampanyalar oluşturacak.

2. Çözüm ve barış sürecinin Kürt halkının en büyük kazanımıyla tamamlanmasını ve en kısa sürede Kürt halkının haklarının her düzeyde tanınmasını hedefleyen politik kampanyalar yapmalıyız.

3. 2015'te 100. yıl dönümünde Ermeni soykırımının tanınması, devletin özür dilemesi, soykırımı inkar etmenin insanlık suçu olduğu konusundaki görüşün hakim hale gelmesi, Ermenilerin gasp edilen mallarının iade edilmesi için verilecek mücadele, en önemli ve etrafında sayısız gerginliğin birikeceği bir mücadele olacak.

4. Önümüzde 2015 yılına kadar üç ayrı seçim dönemi var. Bu dönemleri tüm politikalarımızın görünür olacağı, sokakta etkin bir şekilde örgütlenecek seçim kampanyalarının bir alanı olarak değerlendirmeliyiz.

DSİP Genel Konferansı, bütün bu politik kampanyaları örgütlerken, kitlesel antikapitalist bir sol partinin kurulması için mücadeleye vurgu yapması açısından çok önemliydi. Çok açık ki, AKP'nin nobranlık içeren tüm uygulamalarına karşı her mücadele fırsatını değerlendirerek ama bir yandan da ulusalcı hegemonyaya karşı aralıksız mücadele ederek sürmesi gereken faaliyet, kitlesel bir parti kuruluşuna doğru yönelecekse, bu, bugünden DSİP'in büyümesi, faaliyetinin güçlenmesi ve etkisinin daha da artmasıyla mümkün olacak.

Yolsuzluk ve buzdağının altı

Ümit İzmen

TÜRKİYE 17 ARALIK'TAN BU YANA rüşvet ve yolsuzluk soruşturması ile çalkalanıyor.

Yolsuzluk kapitalizmde olağandır. Eğer siyasetçi aldığı kararla, çıkardığı kanunla, yaptığı imar değişikliği ile birilerinin serveti üzerinde büyük bir etki yaratabiliyorsa, bunun mümkün kılan sistem beraberinde yolsuzluk ve rüşveti bir yan ürün olarak üretir. Bu nedenle yolsuzluk ve rüşvet, o ya da bu ülkenin, şu ya da bu siyasi partinin meselesi değildir.

Ahbab-çavuş kapitalizmi olarak adlandırdığımız, devlet ve işadamları arasındaki mesafenin çok kısaldığı, kayırmanın vaka-i adiyeden olduğu

durumda hem yolsuzluk ve rüşvet, hem de devlet eliyle iktidara bağlı zenginler yaratma uygulamaları vardır. Bu Türkiye'de olduğu kadar, Latin Amerika'dan Uzak Asya'ya, Rusya'dan Libya'ya, birçok ülkede böyledir.

Türkiye'nin tüm tarihi de rüşvet ve yolsuzluk hikayeleri ile doludur. Bugünün orta yaşlıları, daha 1980'lerde zamanın başbakanı Turgut Özal'ın "benim memurum işini bilir" diyerek devlet memurları arasında rüşvetin standart bir uygulama olduğunu ifşa etmesini gayet iyi hatırlar. Daha önceki hikayeleri ise tarih kitaplarından okuyup öğrenmek mümkündür.

Yolsuzluk kapitalizmde olağandır. Eğer siyasetçi aldığı kararla, çıkardığı kanunla, yaptığı imar değişikliği ile birilerinin serveti üzerinde büyük bir etki yaratabiliyorsa, bunun mümkün kılan sistem beraberinde yolsuzluk ve rüşveti bir yan ürün olarak üretir.

Rüşvet hikayeleri ortaya saçılınca, yakalananlar için öfkelenmemek mümkün değil. Ama su yüzüne çıkan haksız kazançlar kadar ve aslında onlardan çok daha önemli olan su altında gizlenen yolsuzluk mekanizması.

YOLSUZLUĞUN EKONOMİK BOYUTU

Bir kamu bankası genel müdürünün evinde ayakkabı kutusunda bulunan 4.5 milyon dolarda bir acayıklık olduğu kesin. Türkiye’de mütevazı bir hayat sürdürebilmek için çok zorlu koşullarda çalışan milyonlar için, hayalinin bile kurulması zor bir para bu. Ama meseleyi ayakkabı kutusundaki 4.5 milyon dolara indirgeyince, olayın özü gözden kaçıyor.

Diğer yandan mesele, hükümetin bakanları tarafından iddia edildiği gibi ekonominin zarar görmüş olması da değil. Oğlu yolsuzluk soruşturmasından tutuklandıktan sonra görevinden ayrılan bakanın yerine gelen yeni ekonomi bakanının yaptığı açıklamaya göre, yolsuzluk

soruşturmasının ekonomiye maliyeti 120 milyar doları buldu. İktidara göre bu tutar, devlet içindeki çetenin yaptığı yolsuzluk soruşturmasının vatandaşa maliyeti. Öte taraftan bu tutarı yolsuzluğun boyutu olarak yorumlayanlar da oldu.

120 milyar doların arka planında piyasa göstergelerindeki bozulma var. Gerçekten de son iki hafta içinde gösterge faiz oranları %10’un üzerine yükseldi, borsada %13 geriledi, 2 milyar dolara varan yabancı sermaye çıkışı görüldü, TL’deki değer kaybı %6’yı aştı. Türkiye’de GSYH’nın 800 milyar dolar olduğunu hesaba kattığımızda, 120 milyar dolarlık zarar GSYH’nın %15’i.

Ama bu zarar, şu anda halkın cebinden çıkan bir para değil. Piyasa göstergeleri üzerindeki bu bozulma, şimdilik sadece serveti olanları üzer. Ama bir süre sonra artan enflasyon, düşen üretim, yükselen işsizlik üzerinden geniş halk yığınlarını da etkiler. Dolayısıyla mesele, “zengin

parası, züğürdün çenesini yorar” kadar basit değil.

Borsa da kaybedecek paramız olmasa da, yolsuzluk meselesinde buzdağının su altında kalan kısmı hepimizi çok yakından ilgilendiriyor.

YOLSUZLUĞUN SİYASİ RANT BOYUTU

Esas mesele, iş insanları ile siyasetçi ve bürokratin kurduğu iki yönlü ilişkinin ürettiği siyasi rant ve ekonomik rantta gizli. Bu soruşturma sürecinde de ortaya dökülenlerden anladığımıza göre, imar planlarındaki bir değişiklik, projelerde büyük kârlılık farklılıklarına yol açıyor. Aslında bunu bilmek için bu ifadeleri okumaya da gerek yoktu. Yıllardan beri imar planlarındaki değişiklikler hepimizin gözleri önünde yapılıyor. Bir bakıyoruz yeşil alan olarak tescillenmiş bir yer belediyeye satıldıktan sonra, imar planı değiştiriliyor; tanıdık bir müteahhide devrediliyor, üzerine AVM yapılabilir hale geliyor

ve tekrar bir değişiklikten sonra arsa üzerinde yapılabilecek inşaat alanı rahatlıkla birkaç katına yükselebiliyor. Şimdi bu soruşturma, bize kağıt üzerinde mümkün olanın, fiiliyatta da yaşandığını ortaya koydu.

Bütün bu mekanizma içinde siyasetçi aldığı kararlar sayesinde karşısındakine bir ekonomik güç bahşediyor. Bir anlamda sıfırdan yaratılan bir ekonomik sınıf bu. Burjuvazinin yeni zenginleştirilen kesiminin elindeki ekonomik güç, karşılık olarak siyasetçinin iktidarını devam ettirmesi için seferber ediyor. Siyasetçi iş adamını var ediyor, karşılığında iş adamı da siyasetçinin iktidarını koruma altına alıyor.

İktidar gücünü elinde bulunduran siyasetçi ve bürokrat eliyle burjuvazi yaratmak, şimdi olduğu gibi imar planları değişiklikleri, ya da İkinci Dünya savaşı sonrasında ithal ikameci döneminde olduğu gibi gümrük kotaları ve vergileri üzerinden olabildiği gibi, kamu ihaleleri ve kamu alımları üzerinden de olabilir. Hangi spesifik şekli aldığı, tarihsel koşullara, ülkeye ve uygulanmakta olan büyüme modeline göre değişiklik gösterir. Burada kritik faktör iktidarın piyasa dengelerini etkileyebilme gücüdür.

KAPİTALİZMİN DOĞASINDAKİ YOLSUZLUK

Kapitalist sistemde, iktidarlardan az ya da çok, ama mutlaka piyasa

dengelerini etkileyebilme gücüne sahiptir. Bu etki planlı kalkınma modellerinde daha çoktur ve daha açık görülebilir. Piyasanın baş tacı edildiği, neoliberal düzende bu güç örtük olarak vardır. Piyasa ekonomisi modelinde devlet belki piyasaya doğrudan müdahale etmez ama iş hayatını etkileyen her türlü mevzuat, bu etki için bir kanaldır. Siyasi otoritenin tek elde yoğunlaşması, alınan kararların etkilerinin görülmesini engelleyecek karmaşık yapılar, mevzuat değişikliklerine itirazın sonuçlanmasının çok uzun zaman aldığı iyi işlemeyen bir yargılama sistemi, ekonomik faydayı her türlü toplumsal faydanın üzerinde gören bir toplumsal zihniyet, siyasetçiye ekonomik hayat üzerinde etki yaratacak kanalları açar.

Özel mülkiyetin olduğu her yerde yolsuzluklar için zemin vardır ve bu nedenle bu tür yolsuzluklar daha seyrek olsa da gelişmiş kapitalist ülkelerde de ortaya çıkar. Ancak gelişmiş kapitalist ülkelerde siyasetçinin, belli çıkarlar doğrultusunda piyasa dengeleri üzerinde etkiye bulunma kanalları diğerleri kadar açık değildir. Çünkü bu ülkelerde hem sınıf mücadeleleriyle, hem de burjuvazi içindeki farklı kesimlerin çıkar çatışmalarıyla ortaya çıkmış kurallara sahip bir demokrasi vardır. Hukuk devletinin norm olduğu yasama, yürütme ve yargı arasındaki kuvvetler ayrılığı ilkesine bağlı kalınan, şeffaflık, denetlenebilirlik ve hesap

verebilirliğin siyasi hayatın parçası haline geldiği batı demokrasilerinde yolsuzluk ve rüşvet daha seyrek olur.

SİSTEMİN İÇİNDEKİ MEKANİZMA

17 Aralık soruşturması sürecinde, iktidarın da, muhalefetin de işin sadece rakamsal boyutu üzerine vurgu yapmaları, yolsuzluk adını verdiğimiz bu mekanizmanın sistemin doğal bir parçası olmasından kaynaklanıyor. Fırsatını bulan her burjuva iktidarının kullanmak isteyeceği bir mekanizma bu.

Esas sorun birileri haksız kazanç elde ederken, bunun karşılığını siyasi gücü besleyerek ödemesi ve karşılıklı çıkara dayalı bir sistemin kurulması. Üstelik bu sistem yasadışı mekanizmalar ile değil, kanunlara uyandırılmış biçimde çalışıyor. Bu mekanizmadaki çarpıklığı görmeyip, sadece arada birilerinin rüşvet almasına takılmak, buzdağının altını görmemek demek. Buzdağının en altında iktidarlara kendi zenginlerini yaratma imkanı veren hukusal sistem ve siyasi gelenekler var. Bunun üzerinde devasa bir gri alan yer alıyor. Yolsuzluk skandalları ise sular çalkalandıkça su üstünde, ara sıra görünür hale gelen buzdağının tepesi.

Bu nedenle, sistemin en tiksindirici yan ürünlerinden biri olan yolsuzluk skandallarına öfkelenmekle yetinmemek gerekiyor. Temel vaatlerinden birisi yolsuzlukla mücadele olan, ama kendi zenginlerini yaratmak için ne kadar kire bulaştığı ortaya çıkan AKP iktidarına öfkelenmek de yetmez. Yolsuzlukları mümkün kılan sistemin değiştirilmesini talep etmek gerekiyor. Bu ise daha fazla demokrasi, hukuk devleti ve şeffaflık talebi demek. Türkiye’de bu listeye ademi merkezîyetçiliği, yani yerele yetki devrini ve bütün bunları mümkün kılacak yeni bir anayasa talebini de eklemek gerekir. Aksi halde, değişen sadece iktidarlardır. Yolsuzluk düzeni baki kalır, yeni gelen iktidar kendi büyük kapitalistlerini yaratır. Şimdi ve daha önce olduğu gibi.

Neoliberal saldırı altında taşeron işçiler

Mehmet Eren

1980'LI YILLARIN başından itibaren kapitalizm, tüm dünyada çalışma koşullarını kendi lehine değiştirerek, iş koşullarını esneten ve kurlsızlaştıran birtakım sistemler uygulamaya başladı. Kapitalizmin dönemsel buhranlarının sıklaşması nedeniyle, kâr oranlarındaki azalmayı önleyecek tedbirler alınması gerekiyordu. İşte taşeron uygulaması tüm dünyada ve eşzamanlı olarak Türkiye'de kapitalizmin bu sıkıntılarına çare olarak pek çok diğer uygulama ile birlikte başlatıldı ve yaygınlaştırıldı. Taşeron uygulaması ayrıca sendikal örgütlenmeleri de dağıttığı için

kapitalizmin dört elle sarıldığı bir uygulama oldu.

TAŞERONLUK NEDİR

Taşeronluk, asıl işverenin kendi işinin bir kısmını sözleşme yolu ile bir alt işverene devretmesi demektir. İş yapan alt işverene taşeron, alt işverenin çalıştırdığı işçilere ise taşeron işçisi denir. Taşeron işçisi, asıl işveren ile alt işveren arasında imzalanan sözleşmeyi bilmez, gizlidir. İşini yaptığı firmanın yani asıl işverenin değil, alt işverenin işçisidir, ücretini alt işverenden alır, asıl işverenle pazarlık şansı yoktur. Aynı işverene hizmet veren diğer taşeron işçileri ile birlikte örgütlenme şansı yoktur, çünkü yasal olarak farklı işverenlere bağlıdır.

Kapitalistler için taşeron işçi çalıştırmanın amacı sürekli istihdamın getirdiği maliyetleri azaltmak, işlerin azaldığı kriz dönemlerinde işçiyi kolayca işten çıkarmaktır.

Taşeron işçiler genellikle geçici sözleşmelerle çalıştırılırlar, çünkü alt işverenin asıl işverenle sözleşmesi de teknik olarak her zaman geçicidir.

Bu durum taşeron işçilerinin iş güvencesini yok edecek kadar azaltır. Taşeron işçisi önünü göremez, her an işten çıkarılma veya asıl işveren tarafından işinin tümüyle bitirilmesi tehlikesi vardır.

Taşeron sisteminde bir de özel istihdam büroları olarak pek çok işverene aynı anda işçi kiralayan firmalar vardır. Özellikle temizlik, güvenlik sektörlerinde çok yaygın kullanılan bu sistemde, işçi hangi gün hangi işverene çalışacağını bilemez. Sürekli rotasyon halindedir, iş güvencesi hem kendi patronunun hem de asıl işverenin iki dudağı arasındadır.

Bütün bu zorluklara rağmen yine de bir araya gelerek sendikalaşabilen taşeron işçileri, asıl işveren ile alt işveren arasındaki sözleşmenin feshedilmesi ile bir anda kendilerini işsiz bulabilirler. Hiçbir yasa maddesi taşeron işçilerinin sözleşme feshi sonucu işsiz kalması noktasında koruyucu bir hüküm içermez.

Taşeron işçiler, asıl işverenin kendi kadrolu işçilerinin de taleplerinin reddedilmesinde bir araç olarak kullanılır. Kadrolu işçilerin her türlü hak arama talebi, grev hakkının kullanımı, taşeron işçiler aracılığı ile kırılabilir. Bu da taşeronlaştırmanın işverenlere sağladığı önemli bir avantajdır.

Taşeron işçiler genellikle asgari ücretle çalışır, 11 aylık çalışmanın sonucu işten çıkarılarak kıdem tazminatı almaları engellenir, yıllık izin hakkı engellenir, yasaların öngördüğü pek çok sosyal hakları alamaz, çalışma koşulları ağır işlerde çalıştırılırlar. Sigortasız, kaçak işçi çalıştırma, taşeron firmaların sık başvurduğu yöntemlerdir.

Taşeron firmalarda çalışan işçilerin hiçbir iş güvencesi yoktur. Olağan çalışma süreleri 10-12 saat arasında değişmektedir. Angarya işlerde sigortasız çalışmak, ücret kesintilerine, işten atılmalara maruz kalmak sık rastlanan durumlardır. Yeni işe alınan işçilerden, “işyerinde

sendikal faaliyete katılmayacağına, yasal haklarını aldığına, işten ayrılma durumunda hiçbir hak talep etmeyeceğine” dair imzalı kâğıtlar alınır ve bu işlem işçiyi bunun yasal olarak geçerli bir uygulama olduğuna inandırmak için genellikle noterde yapılır.

DÜNYADA DURUM

80 li yıllardan bu yana pek çok ülkede taşeronlaştırma hızla yaygınlaşmaktadır. Çin’de kentlerde çalışan 280 milyon işçinin %20 si taşeron olarak çalışmaktadır. Meksika’da işi gücünün %15’i taşeron işçisidir. Rusya’da taşeron işçi oranı toplam işçi istihdamının %40’ı düzeyine yükselmiş bulunmaktadır. İspanya’da bu oran %33, Filipinler’de %15, Hindistan’da %30, Türkiye’de %25’tir. Tüm dünyada kentlerde çalışan toplam 1,2 milyar işçinin ortalama %25’i olan 300 milyon işçinin taşeron firmalarda çalıştığı tahmin edilmekte olup, bu sayı hızla artmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde çalışma yasaları hızla değiştirilerek taşeronlaşma önündeki tüm engeller kaldırılmaktadır.

Taşeron sisteminin uygulanmasında Özel İstihdam Bürolarının önemli bir fonksiyonu vardır. 19 Mart 2013 tarihinde çıkarılan Özel İstihdam Büroları yönetmeliği ile Türkiye’de

de isteyen işverene istediği süre için işçi temini yasal statüye kavuşturulmuştur. Özel İstihdam Büroları dünyada da giderek yaygınlaşmaktadır.

TAŞERON İŞÇİLİĞİN GENEL DURUMU

Kapitalistler için taşeron işçi çalıştırmanın amacı, sürekli istihdamın getirdiği maliyetleri azaltmaktır. Örneğin işlerin azaldığı kriz dönemlerinde, işçiyi kolayca işten çıkarmaktır. AB üyesi ülkelerde yapılan araştırmalarda kriz dönemlerinde işten çıkarılanların %70’inin taşeron işçileri olduğunu göstermektedir. Toplam istihdamın %25’inin taşeron işçi olduğu bir ortamda bu %70 oranı, işverenlerin nasıl taşeron işçileri kolaylıkla işten çıkarabildiğini ortaya koymaktadır.

Kriz dönemlerinde taşeron işçiler, genel olarak kadrolu işçilerin çalışabildiği sürelerin en fazla %60’ı kadar çalışabilmektedirler. Çünkü asıl işverenlerin sürekli iş gücünü kısma tedbirlerine en hızlı reaksiyonu taşeron firma temsilcileri vermekte, istendiğinde işçi sayısını hemen azaltabilmektedir. Bu durumda taşeron işçilerin aylık reel gelirleri asgari ücretin bile altına inmektedir. Ayrıca sürekli işsiz kalmadıkları için işsizlik sigortası olan ülkelerde bu haktan yararlanamamaktadırlar.

MOBBING?

Mobbinge karşı mücadeleyi yükseltelim

Çağla Oflas

ÇALIŞMA YAŞAMINDA var olan ancak görmezden gelinen mobbing, pek çok işyerinde çalışanların üzerinde kurulan bir baskı aracı. İşyerlerinde pek çok çalışan ya idarecisi ya da işvereni tarafından çeşitli baskı ve kötü davranışlara maruz kalıyor. Ancak mobbing, tüm baskıcı tutumların dışında, çalışanlar üzerinde uzun süreli baskı kurarak stres bozukluğundan, intihara kadar kişinin hayatına mal olacak sonuçlar doğuran bir saldırı biçimi. Bazen hakaretle, aşağılamayla, bazen de normalin üzerinde

aşırı iş yükü yükleyerek kendini gösteren bu davranışa maruz kalan çalışan hem psikolojik hem de fizyolojik olarak olumsuz etkileniyor.

Kişiyeye yönelik yaş, ırk, cinsiyet gibi herhangi bir ayrımcılık olmadan, taciz, rahatsız etme ve kötü davranış yoluyla herhangi bir kişiye yönelik duygusal saldırganlığa “mobbing” ya da popüler adıyla “bezdiri” deniliyor

İŞYERİNDE YILDIRMA DAVRANIŞLARI

İşyerinde yıldırma olgusu çalışanlar üzerinde olumsuz etki bırakmasına rağmen hemen her saldırıyı mobbing olarak değerlendiremiyoruz. Mobbing duygusal bir saldırı. İşyerlerinde bazen bir kişinin, bazen bir grubun, çalışan üzerinde uzun bir süre; aylar veya yıllar boyu, sistematik bir baskı

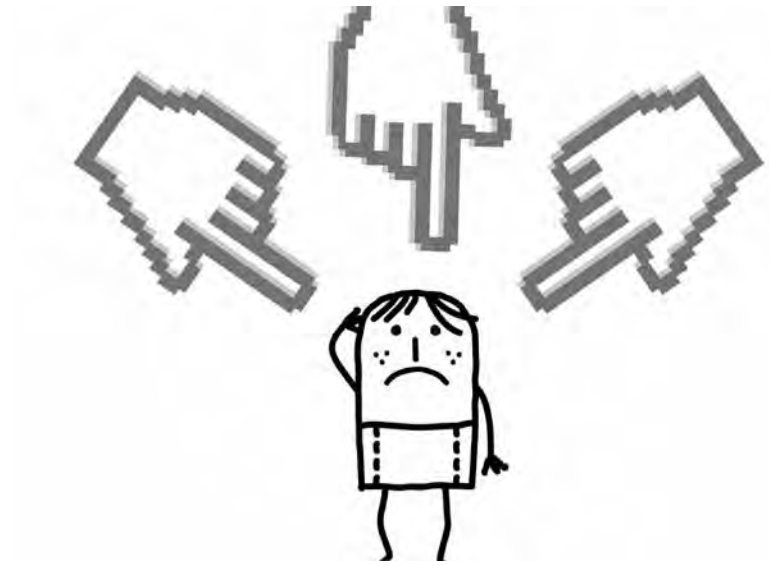
İşverenler sürekli birikim yapabilmek için emek sürecini çeşitli araçlarla baskı altına alıyor. Mobbing de bu baskı uygulamalarının bir sonucu olarak ortaya çıkıyor.

uygulaması mobbing olarak değerlendiriliyor. Mobbing davranışları çok çeşitli olabiliyor. Mobbing üzerine çalışmalarıyla tanınmış İsveçli Profesör Heinz Leymann'a göre "işyerinde yıldırma sürecini kavramsallaştırılmasını sağlamak için bu saldırının mağdur üzerindeki etkilerini beş ayrı kategoride açıklıyor: Kendini göstermeyi ve iletişim oluşumunu etkilemek, sosyal ilişkilere saldırılar, kişisel itibara saldırılar, kişinin yaşam kalitesi ve mesleki durumuna saldırılar ve kişinin sağlığına doğrudan saldırılar."

Örneğin; yaptığınız önerilerin reddedilmesi ya da yapılmamış gibi davranılması, toplantılardan haberdar edilmemeniz, dışlanma, kişinin itibarına yönelik sürekli arkasından konuşulması, hakaret ve alaylara maruz bırakılması, aşırı iş yükü altında bırakılması, sorumluluk ve yetki alanına giren işlerin başkalarına verilmesi, kişinin kılık kıyafetiyle dalga geçilmesi, sürekli izlenmesi, işe gidiş geliş saatlerinin sürekli ve kasıtlı olarak kontrol edilmesi, performansının haksız yere yerilmesi, ya da işten atılmakla tehdit edilmek gibi davranışlar iş yerinde yıldırmaya dönük davranışlar olarak değerlendiriliyor. Kişinin işyerinde bu davranışlardan birine bile sistematik ve sürekli halde maruz kalması ise mobbing anlamına geliyor.

SERMAYENİN BASKI ARACI

Mobbinge karşı mücadele, bireysel anlamda olsa bile, giderek artıyor. Sorunun çok yaygın olması çok daha fazla çalışanın da durumundan haberdar olmasına ve mobbinge karşı mücadele etmesine yol açıyor. Hemen her gün günlük gazetelerde mobbinge ilgili bir haber ya da bir makale bulmak mümkün. Diğer yandan mobbingin iş yaşamında artışıyla birlikte artan iş gücü maliyeti nedeniyle sermaye açısından da bir sorun. Ancak rekabet ve kâr oranlarını arttırma kaygısı, sermayeyi mobbinge karşı önlem almasını sağlayacak çeşitli yaptırımlar uygulamaktan alıkoymuyor. Kâr odaklı üretim anlayışına sahip olan kapitalizm, varlığını

sürdürebilmek için sürekli birikim ve yatırım yapmak durumunda. Birikim ise işgücü sayesinde gerçekleşiyor. Yani işçiler sermayeyi üretiyorlar. İşverenler sürekli birikim yapabilmek için emek sürecini çeşitli araçlarla baskı altına alıyor. Mobbing de bu baskı uygulamalarının bir sonucu olarak ortaya çıkıyor. Şirketler rekabet edebilirliklerini arttırmak için bir yandan ücretleri kısarken diğer taraftan işçilerini daha çok çalıştırıyorlar. Bu nedenle çalışma yaşamımızda idarecilerin baskısını her an üzerimizde hissediyoruz. İş yerine 6 dakika geç kaldığımızda amirimizin yüzümüze o şekilde bakmasını, işler aceleye geldiğinde bedavadan fazla mesaiye kalmamızı istemelerinin ya da çay molasını kısaltmak istemelerinin ardında şirketlerin kâr hırsı yatıyor.

İŞYERİNDE REKABETİN KAYNAĞI

Öte yandan kapitalizm, işçiler arasında rekabet yaratarak iş süreçleri üzerinde sürekli kontrol sağlamakta. Çalışanlar arasındaki çeşitli bölümlere ek olarak; ücret düzeyindeki farklılıklar, prim sistemleri, hiyerarşik ilişki ağları rekabeti körüklemekte ve bu durum örgütsüzlüğün az olduğu işyerlerinde çalışanlar arasındaki çatışmaların artmasına neden olmaktadır. Örneğin; kamuda yaygın biçimde uygulanan performans sistemi, sağlıklı çalışanlarını standartların çok üzerinde hasta bakmaya zorlarken, diğer yandan çalışanların birbiriyle

yarışmasına yol açarak örgütlenme kapasitesinin gerilemesine yol açmakta.

Bunun dışında işçiler arasındaki cinsiyet, cinsel yönelim, ırk, etnik köken ölçeğindeki bölünmeler de işgücü piyasasında asli yer tutuyor. Tüm bu bölünmüşlükler kapitalistlerin işgücü arzını yönetmek için kullandıkları araçları oluşturuyor. Örneğin "eşit işe eşit ücret" ilkesinde de görüldüğü gibi kadınlarla erkekler arasındaki ücret farklılıkları hâlâ aşılamadı. İşçi sınıfının farklı milletleri arasındaki ücret farkı ve iş bölümündeki hiyerarşik yapılanma da aynı şekilde milliyetçilik temelinde şekillenmekte. Sermaye sınıfı çalışanlar arasında bu tür bölünmeleri gayet iyi kullanıyor ve teşvik ediyor.

İşçiler cinsiyetçiliğe, ırkçılığa, milliyetçiliğe, cinsel yönelimler üzerinde uygulanan baskılara karşı mücadele ettiklerinde hareketi de birleştirme yeteneğini geliştirebiliyorlar. Bu da onları sermaye karşısında avantajlı duruma sokabiliyor. Nitekim 1968 yılında başlayan ve 1970'li yılların sonuna kadar devam eden, sivil haklar mücadelesi, cinsiyet eşitliği mücadelesi işçi hareketinin gelişip güçlenmesinde etkili oldu.

YENİ LİBERALİZM VE MOBİNG

Ancak 1970'li yılların sonundan itibaren işçi sınıfının, sermayenin neo-liberal saldırıları karşısında,

mücadele etme kapasitesinin gerilemesiyle birlikte örgütlülüğünde dünya çapında gerileme yaşandı. İşçi sınıfı içinde örgütsüzlüğün yaygınlaşması mobbing gibi saldırganlıklardan da artmasına neden oldu.

Özellikle şirketler 1970'li yılların sonlarından itibaren kârlarının artışı sorunu yaşamaya başladılar. Kâr oranlarının artışı sağlamak için yeni liberalizm olarak tanımlanan politikaları uygulamaya başladılar. Yeni liberalizm özellikle iki başlıkta geliştirildi. Bir yandan eğitim, sağlık gibi kamu hizmetleri özelleştirilirken, diğer yandan üretim süreçlerinde köklü yapısal değişimler meydana geldi. Örneğin İngiltere'de 30 yıllık bir süre içinde imalat sanayinin yarısı kapanırken, Asya gibi ülkelerde imalat sanayi yokken gelişmeye başladı. Eski sanayi kolları daraldı yeni sanayi kolları ortaya çıktı. Şirketler çalışma yöntemlerini değiştirerek kâr oranlarını yükseltmeye çalıştılar. Sermayenin yeniden yapılanma sürecinde devletin müdahalesi en aza indirildi. Eş zamanlı olarak devletler bütün ülkelerde sömürü oranlarını yükseltmek için bir dizi düzenleme gerçekleştirdi. İşçilerin daha uzun saatler çalışması ve daha az ücret alması için yasalar düzenlendi. Böylelikle işyerlerinde patronların daha kârlı üretim yapmalarına olanak sağlandı. Şirketler için geçerli olan bu temel

yaklaşım tüm ülkeler için de geçerli hale geldi. Tüm ülkeler de diğer ülkelere karşı rekabet edebilirliklerini korumak için bu yasaları uyguladılar.

İşverenlerin kâr oranlarını yükseltmeleri ve işgücü maliyetlerini düşürücü önlemler alınması için sendikaların gücünü kıran birçok uygulamalar gerçekleşti. Bir yandan İngiltere'de 1984 yılında gerçekleşen madenci grevi yenilgiye uğratılırken, ABD'de hava kontrolleri grevinde olduğu gibi grev teşvik edilerek grevin yenilgisi sağlandı. Türkiye, Şili gibi pek çok ülkede de darbeler eşliğinde işçi örgütlerinin gücü azaltıldı. Bu durum işyerlerinde baskıların daha da fazla hissedilmesine; örgütlülüğü zayıflayan çalışanların, işverenlerin karşısında savunmasız kalmasına yol açtı.

Yine yeni liberal politikaların bir sonucu olarak esnek üretim ve iş tanımlarında yaşanan belirsizlikler sonucu mobbing uygulamaları da hızla arttı.

MOBBİNGİ BİRLEŞEREK DURDURABİLİRİZ

Sonuç olarak, işçi sınıfının -özellikle beyaz yakalıların- örgütlülüğünün yetersizliği mobbing gibi saldırıların da artmasının temel nedenini oluşturmakta. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı verilerine göre Türkiye'de kayıtlı olarak çalışan işçi sayısının %9,21'i örgütlü. Bunlar

da kendi aralarında çeşitli konfederasyonlara bölünmüş durumda. Bu durum işçi sınıfını sermaye karşısında savunmasız bırakıyor. Ancak mobbing bütün baskı çeşitlerinden farklı olarak çalışanlar arasındaki güven duygusunu da zedeleyen bir uygulama olarak karşımıza çıkıyor. Dolayısıyla mobbing çalışanları zehirleyen bir saldırı biçimi. Mobbing gibi kapsamlı bir saldırıyı durdurabilmek için örgütlü mücadele etmek gerekiyor. Bu nedenle mobbinge karşı sessiz kalmamak, bu meseleyi işçi ile işveren arasındaki kişisel bir mesele olmaktan çıkarıp, öncelikle tüm işyerini; buradan da hareketle işçi sınıfının tüm kesimlerini kapsayan bir mücadele biçimine dönüştürerek mobbingi durdurabiliriz. Mobbing uygulamalarının arkasında rekabetçi, çatışmacı kapitalist zihniyet yatmakta. İşçiler birleşik mücadele verdikleri ölçüde, başta mobbing olmak üzere tüm saldırıları geriletebildikleri gibi, örgütlenme yeteneklerini de geliştirebileceklerdir.

Kaynaklar:

- 1 Mobbing (İşyerinde Yıldırma) Derya Deniz,
- 2 2008 yılında düzenlenen Marksizm'de Chris Harman'ın "Neoliberalizm" başlıklı konuşması,
- 3 Jonathan NEALE, Küresel Isınmayı durduralım, Dünyayı Değiştirelim

Ne kadar ödeyeceğim

Bekir Ersin

Sağlıkta dönüşüm programı ile beraber Türkiye’de yaşayan herkes tek bir sigorta sisteminin(SGK) içine dahil edilmiş, emeklilik ve sağlık sigortaları birbirlerinden ayrılmış ve sağlıkla ilgili tüm sigorta işlemleri Genel Sağlık Sigortası(GSS) kapsamına alınmıştır. SGK’nın rakamlarına göre Türkiye’de yaşayan 75 milyon 627 bin kişinin 63 milyon 110 bini bu sistemin içinde. 12,5 milyon kişinin ise gelirin göre prim ödeyerek sisteme dahil olması gerekiyor. Bunların da 11 milyon 979 bini gelir testine girmiş.

GSS primleri, kişilerin gelirin göre kademeli olarak belirleniyor. Kişilerin geliri, valilik ve kaymakamlıklardaki sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları tarafından yapılan testlerle belirleniyor. Bu testlere göre aile içinde kişi başına geliri asgari ücretin üçte birinden az olanların, yani 340 TL’den az gelir elde edenlerin primini devlet ödüyor. Aynı şekilde geliri asgari üçte biri ile brüt asgari ücret tutarı olan 1021 TL’ye kadar olanlar ise 40 TL GSS primi ödeyerek sağlık hizmeti alabiliyor. Bu sisteme göre ailede kişi başına geliri brüt asgari ücret ile bunun 2 katı olan 2.043 TL arasında olanlar 122 TL, aylık gelir asgari ücretin iki katından fazla olanlar ise 245 TL GSS primi ödüyor. Gelir testine girmeyenler de en üst sınır olan 245 TL’den borçlandırıldı.

Sistem başlayalı 2 yıl oldu ve SGK bu sürede toplamayı hedeflediği 8,5 milyarlık primin ancak 300 milyon TL’sini

toplayabildi. Sistemin şimdiden sekteye uğramaması için bu borçlara yönelik bir af hazırlığı var. Sağlıkta dönüşüm başlarken belirttiğimiz önemli noktalardan birisi de bu prim borçlarının olacağı ve bu borçluların zamanla sağlık hizmetinden mahrum kalacağıydı. Prim borçları sebebi ile alacaklarını toplayamayan SGK giderek artan sağlık harcamalarını azaltmak için her an değiştirilebilir bir temel teminat paketi tarif edecek ve bu paketin dışında kalan sağlık hizmetlerini karşılamayacak. Karşılanmayan bu hizmetlerden faydalanmak isteyenler de özel sigorta şirketleri tarafından yapılacak olan “tamamlayıcı sigorta” yaptıracaklar. Henüz kesinleşmemekle beraber 2014 yılından itibaren SGK’nın ağız diş sağlığı, göz hastalıkları gibi kalemlerde yapacağı kısıtlamalarla temel teminat paketi hissedilir hale gelmeye başlayacak.

Özel hastaneye gidildiğinde verilen fark ücretler gibi GSS’nin kapsamının dışında kalan hizmetler için tamamlayıcı sigorta yapan bir şirketin rakamlarına göre 4 kişilik bir aile için yıllık sigorta primi İstanbul için 3200 TL, diğer yerlerde 2200 TL civarında olacak. Kişi başına ödenen GSS priminin üzerine bu rakamları

ödedikten sonra gerçek anlamda bir sağlık sigortanız olabilecek. İlerleyen dönemde gelir-gider dengesine göre temel teminat paketinin kapsamı değiştiğinde, tamamlayıcı sigortanın da meblağı değişiklik gösterecektir.

SGK web sitesinde, hangi doktora giderseniz ne kadar ödeyeceğinize dair bilgi veren bir hizmet başlatmış. Esas işlevi bizlerin sağlığını güvence altına almak olan bir kurumun reklamlarla tanıtımını yaptığı bu hizmet, sağlık sisteminden hükümet tarafının beklentilerinin ne olduğunu ortaya koyuyor.

Herkesin bir doktoru olacağı, 7 gün 24 saat hizmet alacakları sözü ile insanların desteğini kazanarak başlayan sağlıkta dönüşüm programı şimdiden sorunlu bir hale gelmeye başladı. Esas olarak sağlık ve sigorta sektöründeki büyük sermaye gruplarına hizmet edecek olan bu sağlık sisteminden, daha fazla insanın hayatını tehlikeye sokmadan vazgeçilmelidir. Gerçekten herkesin 24 saat ulaşabileceği, gelirin göre farklı kesilen primlere rağmen her insanın ihtiyacının tamamını karşılayacak bir sağlık hizmeti sunulmalıdır. Daha maliyetli olan tedavi edici hizmetlerin ön planda olduğu bu sağlık sisteminden çok daha ekonomik olan koruyucu hizmetlerin ön planda olduğu bir sağlık sistemi ne geçilmelidir.

Asgari ücret ve gerçekler

Mehmet Eren

ASGARİ ÜCRET aylık 804 liradan %4 zam yapılarak 840 liraya çıkarıldı. Ancak Türkiye’de bugün 4 kişilik bir aile için açlık sınırı aylık 1064 lira, yoksulluk sınırı ise 3467 liradır.

Türkiye’de 1978-2013 arası 35 yıllık dönemde ekonomi 3,8 kat, kişi başına düşen milli gelir 2,4 kat büyürken, asgari ücret % 12’lik gelişme ile neredeyse yerinde saymıştır.

1999 yılına kadar 1978 yılındaki ekonomik gücüne ulaşmayan asgari ücret, bu yılda ulaştığı düzeyi, yüksek enflasyon ortamında yaşanan iki krizle ciddi bir biçimde kaybetmiş, 1978 ve 1999 seviyesine ancak 2004 yılında yeniden ulaşabilmiştir. 2005 yılından bu yana ise asgari ücret neredeyse yerinde saymaya devam etmektedir.

Hâlbuki asgari ekonomik büyüme oranında bir artış kaydetseydi bugün net 1634 TL olacaktı. Asgari ücreti geçtiğimiz yıllarda kriz nedeniyle yüzde 22 düşüren Yunanistan’daki rakam bile bu haliyle neredeyse Türkiye’dekinin iki katıdır. Yunanistan’da asgari ücret 20 Aralık 2013 tarihli TCMB döviz kuru verileri üzerinden yapılan hesaplama göre brüt 1949 TL’dir.

Diğer Avrupa ülkeleri ile karşılaştırıldığında en uzun çalışma sürelerine ve en az ücretli izin hakkına sahip olan işçiler Türkiyeli işçilerdir. Bununla birlikte ücretlerin en fazla baskı altında olduğu ülkelerden biri Türkiye’dir. Açlık ve yoksulluk sınırının altında, sefalet ücreti olarak belirlenen asgari ücret, insanca yaşanacak bir ücret düzeyine getirilmelidir.

ASGARİ ÜCRET YÜKSELMELİ

Asgari ücret, işçinin ailesi ile birlikte yemek, konut, giyim, sağlık, ulaşım

ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını günün fiyatları üzerinden asgari düzeyde karşılamaya yetecek ücrettir. Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre, sigortalı ücretlilerin yaklaşık yarısı asgari ücret düzeyinde gelire sahip. Asgari ücret zammı aileleri ile birlikte 20 milyon kişiyi doğrudan etkiliyor.

Asgari ücretin, bir işçinin ailesi ile birlikte asgari olarak temel ihtiyaçlarını karşılayacak, işçiyi kimseye muhtaç etmeyecek bir düzeyde belirlenmesi ve sefaletin son bulması için;

Asgari ücret, işçinin ailesi ile birlikte tüm zorunlu ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde, insan onuruna yakışan bir düzeyde tespit edilmelidir.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu lağvedilmeli, asgari ücretin belirlenmesi süreci bir toplu pazarlık süreci olarak ele alınmalıdır.

Görüşmeler kamuoyuna açık hale getirilmeli, anlaşmazlık durumunda işçilerin üretimden gelen güçlerini kullanabilecekleri yasal zeminler oluşturulmalıdır.

Asgari ücretin herkese bölge, yaş, işkolu vb. ayrımı yapılmaksızın aynı oranda belirlenmesi esas alınmalı,

bölgesel asgari ücret uygulanması yolundaki girişimlerden uzak durulmalıdır.

Asgari ücret gelir dağılımını düzenleyici yönde belirlenmeli ve ekonomik büyümeden pay almalıdır.

Asgari ücretlinin geçim haddi ile enflasyon arasındaki uyumsuzluğun yoksullaştırıcı etkisi göz önüne alınarak, enflasyon verilerinde temel harcama kalemleri dikkate alınmalı, TÜFE sepeti emek örgütlerinin katılımı ile belirlenmeli ve denetlenmelidir.

Asgari ücretle çalışanlar için elektrik, su, doğalgaz kullanımı asgari ihtiyaç sınırına kadar ücretsiz olmalıdır.

Sabah 6:00-9:00 ile akşam 18:00-21:00 saatleri arasında ulaşım parasız olmalıdır.

Eğitimde hiçbir isim altında para alınmamalı, eğitimin okul dışı giderleri devlet tarafından karşılanmalı, sağlık tümüyle parasız olmalıdır.

Asgari ücretliden vergi alınmamalıdır.

Kaynak:

DİSK-AR Aralık 2013 Bülteni

“Yaşayanlardan konuşalım”

Nouritza Matossian

Politikayla ilgilenmeye nasıl başladın?

(Gülümseyerek) Okulda hocaları döverek.

Niçin?

Onlar da bizi dövüyordu. Biz dışarıda olup bitenden etkileniyorduk. 68 olayları başlamıştı; sol hareket. Öğrenciler üniversitede aktif olmaya başlamıştı. Komünizm. Ben sol aktivitelere ve illegal gruplara öğrenciyken katıldım. Bu arada evlendim ve evlilik beni daha derin politikaya girmekten kurtardı.

O zaman hapisteyken, neden hapiste olduğunu sormuyorum, Ermeni sorunu ile meşgul oldun mu?

Hayır. Yani, ben olmadım. Ermeni sorununun kendisi benimle meşgul oldu. 1980 yılında Tuzla çocuk kampının müdürü Hrant Güzel-yan Ermeni milliyetçiliği öğrettiği gerekçesiyle tutuklanıp hapse atılınca başkanlığı devraldım. Okulumuzun yaz kampıydı. Biz çocuklar, orayı ellerimizle inşa etmiştik. Onu hapisten kurtarmak için çok çalıştım. O uzaktayken kampı eşimle birlikte yönettim. Otoritele- rin dikkatini çektik. Hedef oldum.

Devletin gözünde şüpheli olduk. Soruşturmalar açıldı. Askeri hükümet yetkililerinin yürüttüğü çapraz sorgulamalar çok ama çok zordu. Daha fazlasını söylemeyeyim. Çok acı çektik. Bunları yazmaya gerek yok.

Gerek yok mu? Peki ne yazmamı istiyorsunuz?

Bunu yazmanızı istemiyorum.

Fakat sizin gibi biri bu noktaya bir anda, bir süreç olmadan gelemez.

Evet, haklısın. İşte sol politikaya dahil oldum. Hrant Dink tecrübesini komünizmden aldı ve Ermeni kimliğini savunarak devam etti. Kendi halkını savunarak.

Başka bir şey söylemek istemiyor musunuz?

Hayır. Kimseyi öldürmedim. Ellerim temiz. Başım deritten hiç kurtulmadı.

Adaletsizlik duygusuna sahip misiniz? Sizi harekete geçiren bu mu?

Kuşkusuz. Adaletsizliğe karşı hep ayağa kalktım. Bağırđım. Çocuk kampında müdür olarak çalıştım. Okumaya ve para kazanmaya

Nouritza Matossian'ın Ekim 2005'te Hrant Dink'le gerçekleştirdiği ve Index on Censorship dergisinde yayınlanan söyleşi.

çalıştım; ev boyatarak, fotoğrafçılık yaparak, kitap ticareti ve matbaacılık yaparak. Kardeşlerimle birlikte çalıştığımız matbaamız hala duruyor. On yıl önce de AGOS'u yayınlamaya başladık.

NİÇİN AGOS?

Ermeni cemaati politik değildi. Çok önemli konular vardı. Türkçe bir gazeteye ihtiyacımız vardı. Neden? Çünkü kendimizi savunmamız gerekiyordu. Çok kötü bir görüntümüz vardı.

Ermenilere karşı gayri meşru suçlamalar vardı. Bizi, hiç bir alakamızın olmadığı Lübnan merkezli terör örgütü ASALA ile hareket etmekle suçluyorlardı. Bizi Kürt hareketiyle bağdaştırmaya çalışıyorlardı. Bir hükümet bakanı Öcalan'ın Ermeni olduğunu bile savundu. Nagorno, Karabağ'da savaş vardı. Peşi peşine karalama ve suçlamalar oluyordu. 'Ermeni' bir küfüre dönüştü. Bunu kabul edemezdik. Gidip insanlara 'Hayır, Ermeniler sizin düşündüğünüz gibi değil. Kürt sorunu, Kürt sorunudur, siz bize yapıştırmaya çalışıyorsunuz ama bizimle bir alakası yok' diye anlatmalıydık. Bizim hükümetle, Ermenilerin hayatını zorlaştıran başka sorunlarımız vardı; azınlık sorunları. Bunlar çoğunlukla bilinmiyordu. Bizi evlerimizden çıkardılar, toprağımızı aldılar ve okullarımız birçok sıkıntıyla karşılaştı. Bunu insanlara anlatmamız lazımdı. Bilgilendirilmeleri gerekiyordu.

Türk halkına mı Ermeni halkına mı?

Ermenice okuma ve yazmayı bilmeyen Ermenilere ve bilgi almak isteyen Türklere. Herkese. Herkese.

GETTODAN DIŞARI ÇIKMAK

Bir gettodaymiş gibi gizli yaşamak, bizi yıpratmaktan, zayıflatmaktan, sayı olarak azalmaktan ve gençlerimizi göçe kaybetmekten koruyamadı. Biz dedik ki, 'Saklanmak yerine bırakın açık yaşayalım. Otorite önünde kendimizi kimliğimizle tanıtalım ve mücadeleye başlayalım.'

Ondan önce hep dikkatli miydiniz?

Cemaat hep dikkatliydi. Sesini ilk yükselten, AGOS oldu. Etrafınıza bakın. Bu ülkede hiç Ermenilerin sesini duydunuz mu? Zorluklarla karşılaşınca ülkeyi terk ettiler. Biz terk etmedik. Biz dedik ki "Kapılarımızı açıp sesimizi yükselteceğiz. Açık bir şekilde yazıp, konuşacağız"

Biz dediğinizde, bir gruptan mı bahsediyorsunuz?

Hayır, çok fazla kişiden bahsetmiyorum, bir grup değil. Sadece bir kaç kişi.

Fikir buydu. Pencereleri açmak.

Evet, pencereleri açmak. Kendimizi, haklarımızı, tarihimizi; şimdiki ve gelecekteki haklarımızı savunmak. Cemaatte Ermenice konuşanların; okuyup yazabilenlerin sayısı

azalmıştı.

Neden?

Bir yandan devlet baskısı, bir yandan da içsel psikolojik baskı vardı. Bu kadarı zaten yeter sebepti.

Devlet baskısı derken, Ermenice dili ve tarihinin öğrenimini mi zorlaştırıyorlardı?

Eğer yaşamınızı zorlaştırırlarsa, mülkünüzü elinizden alırlarsa – okullar mülklerinin geliri ile işliyorsa- bunu elinizden alırlarsa, nasıl gelir elde edilir? Eğer gelir olmazsa okullar çalışmaz. Okul iyi olmazsa öğrenciler oraya gitmezler. Öğrenciler gitmeyince, cemaat kayıplar. Bizim yaşamımız bu. Böyle.

GİZLİ ERMENİLER

Medyada bazı Türklerin öne çıkıp Ermeni olduklarını söyledikleri bir kaç olay yaşandı. Avukatınız Fethiye Çetin (Anneannem'in yazarı) ile konuştum. Bana bir çok insanın ofisini ziyaret ettiğini ve kapısını kitlemesini isteyerek Ermeni olduğunu itiraf ettiklerini söylediklerini fakat bunu gizli tutmasını istediklerini söyledi. Bu insanlar neden korkuyor? Ermeniyim diye ortaya çıkmaktan neden korkuyorlar?

Eğer 'Ermeni' istihza ve küfrün nesnesiye öne çıkmak istememeleri gayet anlaşılır bir durum. Bu psikolojik bir şey. Yüzleşmeleri lazım. Bir gün Türkiye'de Ermeni olmanın onur kırıcı bir şey olmadığını görürlerse o zaman öne çıkabilirler. Ermenilere bazı meslekler yasaktır;

Bir çok kişi ‘Ben Ermeniyim’ dedi. 2005 Ermeni konferansından sonra (Eylül 2005) 40 yıldır ana akım gazetelerde yazan Bekir Coşkun bir anda ‘benim anneannem Ermeniydi’ dedi. Bunu söyleme cesaretini buldu. Bu benim için önemliydi. Bazen diasporadan Ermeni yazarlar bu politik nokta üzerine vurgu yapıyor. Bana göre, şunu söyleyeyim bir Ermeni bu şekilde ortaya çıkar ve kendi kültürünü açıkça ve cesaretle anlatırsa bu, yüzlerce parlamentonun soykırımı kabulünden daha önemli bir şey olur. İncil’de en önemli hikayelerden biri İsa’nın son sözleriydi: ‘Kayboldu ve bulundu, öldü ve hayata döndü’. Bu hikayeyi tekrar anlatmak istemiyorum. Bu son mesaj benim için önemli. Burada Ermeniliğini itiraf edebilen biri, yüzlerce konferanstan daha etkileyici, daha insanidir. Bu yüzden sadece ölülerin tarihi hakkında konuşmayalım diyorum, yaşayanların hikayelerini de konuşalım. Bakalım bundan ne çıkacak. Bakalım ortaya başka neler çıkacak.

Peki Hrant, şimdi Ermeni olmayanlara seslenebilir misin? Eğer Türkler soykırımın gerçekleşmediğine inanıyorsa neden Ermeniden nefret ediliyor? Bu neden kötü bir kelime?

Çok güçlüler, en güçlü düşmanlar onlar. Türk kimliği Ermeni soykırımından doğuyor. Bu kimliğin altında hep soykırımcı olaylar var. Türk'ün bilincinde Ermeni hep 'öteki' durumda.

Fakat onlar Ermenilerin onların düşmanı olduğunu düşünüyor, öyle eğitiliyor. Mesela soykırım. Hikaye gerçeğin tersine, Ermenilerin Türkleri katlettiği şeklinde öğretiliyor. Böyle eğitilen gençler tabi ki Ermenilerden nefret eder. Böyle büyüyen gençlerin kimliği buna dayanır. Ben o yüzden şöyle diyorum: “Sizce Türkler gerçeği biliyor ve reddediyor mu?” Hayır. İnkâr kelimesini kullanmak için çok erken. Sıradan insanlar sadece bildikleri şeyi savunurlar. Bu insanlara dışarıdan bir baskı ile ‘kabul et’ demek çok yanlış diyorum. Bu Türkiye devletinin ‘inkar et’ demesi ile aynı şey. İkisi de yanlış yönlendirilmiş hareketler, insanlara baskı uyguluyorlar. İnsanların inkar etmesi ya da kabul etmesi gerekmiyor. İnsanların gerçekleri bilmesi gerekiyor.

Ermenilerin burada bir geleceğinin olması ne demek?

Burası benim ülkem, büyükanne/babalarımın ülkesi, bizim köklerimiz burada. Diaspora neden hep buraya bakıyor? Köklerimiz burada. Burası büyükannelerimiz, büyükbabalarımızın yeri değil mi?

Ben de mi gitmeliyim? Siz yurtdışındasınız.

Yani, İstanbul da bizim— 15 yüz-yıldır burada yaşıyoruz.

Ne yapmamı istiyorsunuz? Gidelim mi?

Biz buradayız. Burada okullarımız
ve kiliselerimiz var.

Evet. Onlar yok edecek biz de yeniden inşa edeceğiz. Birbirimizi anlamayı öğrenmeliyiz. Sadece bekleyin. Tarihte kaybedilen yerler ve yeniden elde edilen yerler tek bir cümlede geçer. Tarihte bir yüzyıl bir cümleyle geçer. Biz ne yaşayacağımızı bilmiyoruz. (*Yukarı bakarak*) Tanrım. Ben ülkemde yaşamaktan mutluyum. Van'a gidiyorum, Kars'a gidiyorum, Diyarbakır'a gidiyorum

[Yerli Ermenilerin sürüldüğü Ermeni şehirleri]. Her yere gidiyorum.

Fakat oralara gittiğinizde Ermenileri, tek bir Ermeniye bile görmüyorsunuz

Görüyorum onları, görüyorum. Ermenileri görüyorum.

Hayalet gibi.

Hayal ya da gerçek, onları görüyorum.

ZULÜMLE TANIMLAMA

Burda olmanın verdiği mutluluğun, sadece büyükanne/babamla konuşabildiğim dili konuşmanın acı bir yönü de var. Bizim olmadığımızı biliyorum, ben burada istenmeyen bir misafirim.

Hatalısınız. Siz yüzyıllarca burada insanlarla birlikte yaşadınız ve onlar da sizinle yaşadı. Bizim değil diyorsunuz ama onların olan şey bizim, bizim olan şey onların. Onlarla yaşadığınızda ve Türkçe'yi duyduğunuzda Ermeni olduğunuzu fark ediyorsunuz. Burada yaşayıp günde beş kez ezan sesini duysam, Hristiyan olduğumu hatırlarım.

Diyaletik olduğunu kastediyorsunuz.

Çok diyaletik. Çok diyaletik.

Yani sizi uyanık tutuyor.

Çokça. Ve siz yurtdışındaki gerçekliğinizde, asimilasyonun yüksek düzeyde olduğu, yaşadığınız o lüks özgürlük içerisinde, kimliğinizi kaybetmek için mi yaşıyorsunuz?

Burada Ermeni kalmak istemeseniz bile diğerlerinin baskısı sizi Ermeni olmaya zorluyor. Eğer her gün birileri size lanet okuyup hakaret ediyorsa, nasıl Ermeni kalmazsınız? Kalbiniz dayanmaz. Ötekinin baskısı sizi Ermeni kalmaya zorluyor. Dünyanın böyle olması gerektiğini söylemiyorum (*sandalyeyi yumrukluyor*).

ÖN SAFLAR

Ne diyorsunuz?

Ben burada, ön saflarda olmak istiyorum. Önceden denedim ve bir daha yaparım. Türkiye'de ilk teşebbüs eden insan benim. Atatürk'ün kızı Sabiha Gökçen'in hikayesini yazdım, onun Ermeni bir yetim olduğunu söyledim ve ülke sarsıldı. 15 gün sürekli bir saldırı oldu; köşe yazıları, atışmalar, saldırılar. Savunma bakanlığı bile beni aradı ve ülkede problem yarattığımı söyledi. Milliyetçiler ofisin önünde eylem yaptılar ve beni hedef gösterdiler. Türklerin arasında açık davranmanın ne kadar zor olduğunu gördüm. Ölüler hakkında konuşmanın zor olduğunu düşünmüştüm fakat bu ülkede yaşayanlar hakkında konuşmak daha zordu. Gerçeği öğrenmek için bilimsel bilgiye ve eğitim özgürlüğüne sahip olmak lazım. Öğrenmeliyiz. Bu insanlar öğrenmeli. Gerçeği öğrenince kendi vicdanlarını dinleyecekler. Bugün acı çekiyorsak bu, Türkiye'deki değişimlerin yüzyıllar boyunca hep yukarıdan empoze edilmesinden dolayı.

Neden bu ülkeyi terk edeceğinizi söylediniz?

Bunu söyledim çünkü kendi yurttaşlarıma hakaret ettiğim için altı ay hapis ile cezalandırıldım. İhanetten. İhanet benim için dünyadaki en büyük suçlardan biri. Irkçılık demek. Kabul etmedim. Bu benim asla yapmayacağım bir şey. Ne yapılmasına izin veririm ne de kendim yaparım. Asla kendi yurttaşlarımı karalamam, Ermenilerin onlara hakaret etmesine de izin vermem. Yargıcın sağduyulu davranıp beraatime karar vereceğini düşündüm. Şimdi anlıyorum ki ben sadece yargıyla değil, derin devlet ile de karşı karşıyayım. Yıllar boyunca karşılıklı saygı için çalıştım. Eğer yasal süreçler sonucu adımın yanına Türklere hakaret ettiğim yazılacaksa, bu benim alnıma kazınacaksa, ben bu yüzkarası arkadaşlarla yaşamayı yanlış buluyorum. Yapmam; yapamam. Giderim. Giderek onlara da bir ders vermiş olurum, eğer başkaları ile yaşayamıyorsanız, eğer bizi karalıyorsanız, beraber yaşamamamız daha iyi. Bu ülkede Türklerin aşağılanmasına karşı yasalar var. Fakat Ermenileri ve Kürtlere hakarete karşı bir yasa yok. Belki onlar için bir ders olur.

Bu önemli bir nokta.

Bu ülkede her gün Ermenilere hakaret ediliyor, Kürtlere hakaret ediliyor ve buna karşı bir suçlama ve cezalandırma gerçekleşmiyor. Belki yaptıklarının utanç verici olduğunu düşünürler. Göreceğiz. Belki

Milliyetçilik ve ırkçılık

Sinan Özbek

IRKÇILIK VE MİLLİYETÇİLİK çoğu zaman yan yana kullanılan kavramlar. Aralarında da kuşkusuz bağ var. Ancak dikkat edildiğinde bu iki kavramın birbirinden farklı olarak neyi anlattığının net bir şekilde bilinmediği açık bir şekilde görünüyor. Bu, sadece Türkiye’de değil hemen her yerde böyle. Dolayısıyla milliyetçilik ve ırkçılık arasındaki ilişkinin teorik olarak tespit edilmesi, Türkiye özeline de taşınabilir. ırkçılık ve milliyetçiliğin ortaya çıktığı zemin ortaktır. Her iki ideoloji de içinde türedikleri üretim ilişkisinin

yerleşmesine, devam etmesine hizmet eder. Ama bu iki ideoloji, içinde türedikleri üretim ilişkilerinin farklı sorunlarına çare üretir, bu sorunların aşılmasını sağlar. Bunu daha açık ve vurgulu şekilde ifade edeyim: ırkçılık, en temelde kapitalist toplumda köle emeği kullanılmasını meşrulaştırmanın ideolojisidir. Çağımızda köle emeğinin yerine, değişik etnik kökene sahip işçilerin konumu geçmiştir. Yani ırkçılık; egemen ulusun dışında kalan göçmen işçilerin ya da farklı etnik kökenden işçilerin aldıkları ücretlerin eşit olmamasını, daha düşük olmasını açıklar. Bunu gibi, yaptıkları işlerin daha basit nitelikte, daha ağır ve en zor olmasını meşrulaştırmayı sağlar. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, ırkçılığın ortak bir kökene sahip olmayan insanlara yöneldiğidir. ırkçılık ulusal sınırlar içinde işlev üstlenir. Milliyetçilik ise aynı üretim ilişkisi içinde *en temelde*, emek gücünü satmak zorunda olan insanları sisteme bağlamanın

ırkçılık, kapitalist toplumda köle emeği kullanılmasını meşrulaştırmanın, milliyetçilik ise aynı üretim ilişkisi içinde, emek gücünü satmak zorunda olan insanları sisteme bağlamanın ve teritoryal sınırlarda bir devlet oluşturmaının ideolojisidir.

ve teritoryal sınırlarda bir devlet oluşturma'nın en etkili ideolojisi'dir. Bu demektir ki milliyetçilik, onu kullananların ortak bir geçmiş'e ve kökene sahip oldukları insanlara yönelttiği ideolojidir. Milliyetçi ideolojinin temel işlevlerinden biri, ulusal sınırların dışındaki savaşları gerekçelendirmek ve geniş halk kitlelerini savaş için seferber etmektir.

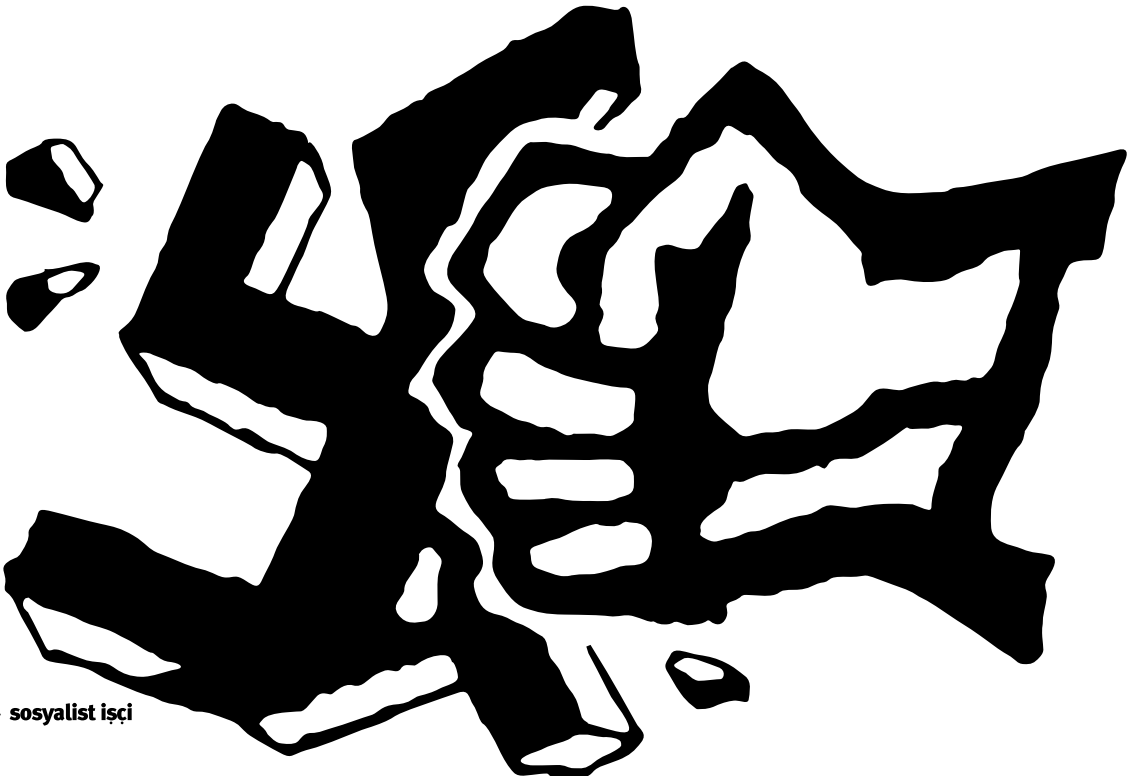
Bu yazdıklarım'a bir noktayı daha eklemem gerekiyor: Balibar'ın da belirttiği gibi ırkçılık, milliyetçilik zemininde ortaya çıkan bir ideolojidir. Dolayısıyla kapitalist üretim ilişkisi içinde yukarıda vurguladığım ve ırkçı ideolojiyle meşrulaştırılabilecek bir durum ya da aşılacak bir sorun oluştuğunda, milliyetçilik zemininde ırkçı bir dönüşüm yaşanır. Bir başka nokta da yine Balibar'ın da söylediği gibi, ezilenlerin kurtuluş milliyetçiliğinin zamanla, ezenlerin fetih milliyetçiliğine dönüşmesidir. İşte tam da bu nokta, milliyetçilik ve ırkçılık arasındaki bir farkı da vurgulamanın gerektiği yer: ırkçılıktan farklı olarak milliyetçilik olumlu da olabilir. Burada yapılan "olumlu" vurgusu, milliyetçiliğin bir kurtuluş ideolojisi olarak da işleyebilmesinden dolayıdır. Yani "ezilenlerin milliyetçiliği" bir kurtuluş ideolojisi olarak işlediği

sürece olumlu karşılanabilir. Ancak bu masum milliyetçilik türü de kaçınılmaz olarak bir "ezenlerin milliyetçiliği"ne dönüşüyor. Ezenlerin milliyetçiliği ise "olumlu" olarak nitelenemez. Bu demektir ki ezenlerinin milliyetçiliğine açık ve net bir şekilde karşı çıkmak gerekiyor. Ama ezilenlerin milliyetçiliğini "anlayışla karşılamak" gerekiyor. ırkçılık ise her zaman olumsuz görülmesi gereken bir ideolojidir ve kesinlikle karşı çıkmak gerekiyor.

Balibar haklı olarak milliyetçiliğin, ulusal kimliğin sağlamlığını koruyan, dağılıp gitmesini engelleyen fetişlerin geliştirilmesi işini üstlendiğini yazıyor. Bunun yanı sıra ırkçılık, hem evrensel hem de yerel alanda temsil ediliyor. İşte bu noktada da ırkçılığın milliyetçilikten bir farkı daha ortaya çıkıyor: ırkçılığın, milliyetçiliği aşan, ondan fazla olan bir yanı vardır ve bu ırkçılığın "evrenselliğidir". ırkçılık bu niteliğiyle milliyetçiliğin evrensellik eksikliğini kapar, bu demektir ki milliyetçiliğe bir ek yapar. Peki, Balibar'ın dile getirdiği ırkçılığın milliyetçiliğin evrensellik eksikliğini tamamladığı tezi pratik olarak nasıl kavranabilir? ırk göstereni, ulusal farklılıkları aşarak "ulusal üstü" dayanışmalar örgütüyor. Balibar, örnek olarak

antisemitizmi veriyor. ırkçı antisemit ideoloji, Avrupa'da tam da böyle bir rol üstleniyor. Ulusal sınırları aşarak farklı milletlerden insanları aynı hatta birleştiriyor.

Şimdi bu düşüncenin Batı dünyasında karşılık bulduğu doğrudur. Siyaha ya da Türk'e vb. karşı ırkçılık yapan her bir birey, diğer beyazları kendisiyle aynı aidiyette görüyor. Örneği Türkiye gibi ülkelere, alt emperyalist ülkelere taşıdığımızda aynı sonuçla karşılaşmıyoruz. Türk, Kürt'e karşı ırkçı bir tutum alırken, Batıdaki gibi bir ulusal sınırları aşan bir dayanışma unsuru yaratamıyor. Türk ırkçısı, Kürt'e ırkçılık yaparken Avrupalı beyazla aynı aidiyetin parçası olarak kendini konumlamıyor. Böyle bir iddia saçma olur. Yani Türkiye gibi ülkelere ırkçılık, milliyetçiliğin evrenselleştirme eksikliğini tamamlamıyor. Türkün, Kürt'e ırkçılık yapmakla yarattığı ulusal sınırlar dışındaki dayanışma ve aidiyet duygusu yine Türklere yöneliyor. Bu Türklere de yurtdışında yaşayan Türkler ya da Rusya'nın çökmesiyle yeni oluşan farklı Türk devletlerindeki insanlar oluyor. Bu da evrensel bir genişleme olmadığı gibi tekrar milliyetçiliği pekiştiren, katılaştıran bir olgu oluyor.

Kolombiya'da barış sürecinden notlar

Begüm Zorlu

LATİN AMERİKA, hem başkaldırının hem de yenilginin kıtasıdır; ama umudunu hiç bir zaman kaybetmez ve her zaman direnir. Bölgenin tarihi, kapitalizmin doğuşundan beri eşitsizlik ve sömürüyle şekillenmiştir. Birleşik Devletlerin 'arka bahçesi' olan bölgede, bu eşitsizliğe karşı çıkan her lider ve hareket vahşice bastırılmıştır. Birleşik Devletler destekli darbeler Şili'de, Guatamala'da, El Salvador'da ezilen halkların seçtiği demokratik liderleri ve destekçilerini katletmiştir. Her katliam ekonomik reformla taçlandırılmış ve 1980'lerde neoliberalizmin yaygınlaşmasıyla Latin Amerika'yı kapitalist bataklığa sürüklemiştir. Ekonomik çıkarın insan onurunu örtbas etmeye çalıştığı topraklarda, sadece Kolombiya değil, bütün bölge uzun süreli iç savaşlara sahne olmuştur.

Direnişin kıvılcımını da bu baskı yakıtı. Kolombiya'da örgütlü ayaklanma, 1948'de, muhafazakar elite meydan okuyan siyasetçi Jorge Eliecer Gaitan suikasti ile başladı. Büyük halk ayaklanması bir iç savaşa dönüştü. Birleşik Devletler destekli muhafazakar hükümet orduyla işbirliği yapıp solculara ve köylülere acımasızca saldırdı. Köylüler kendi milis birliklerini oluşturmaya başlayarak örgütlendiler. "La Violencia" (Şiddet) olarak anılan bu süreçte hem Küba Devriminden hem de Zapata'dan etkilenen grupların mücadelesinin ana eksenini toprak reformu oluşturdu. Kurulan öz-savunma birliklerinde, milislerde örgütlenenler 1964'te Marksist ve Leninist örgütlenme FARC'ı kurdu. Ayrıca 1967'de ise Maocu Halk Kurtuluş Ordusu (EPL) ve 1970'te de bir şehir gerillası grubu olan M-19 kuruldu.

Neoliberal hegemonyanın baskın bir biçimde var olduğu Kolombiya'da değişimi mümkün kılan, hükümetlere karşı ayaklanmanın mimarının aşağıdan bir hareket olmasıdır.

19. yüzyılda bağımsızlığını elde eden ülkeler, Bolivarcı bir hayalle, birleşmekten uzakta, kendi ulus devletleri içinde, popülist, muhafazakar liderler tarafından yönetildiler. Durum Kolombiya için de böyleydi. 19. yüzyılda büyük Amerikan şirketlerinin egemenliği altında kaldılar. Devleti bu şirketlerin yöneticileri biçimlendiriyor, en küçük sosyal harekete ordunun şiddetiyle cevap veriliyor ve politik alternatifi engelleniyordu.

Şiddet çağını sona erdiren darbeden sonra Kolombiya muhafazakar hükümetlerce yönetilmeye devam etti. En belirgin politikası Birleşik Devletler ile ilişkilerini sıkı tutmak olan bu hükümetler, hem kendi ordusuyla hem de paramiliterleriyle solculara ve köylülere karşı siyasal soykırıma, kitlesel saldırılara ve kara propaganda imza attılar. 1980'lerdeki barış süreçlerinin ardından FARC ve M-19 (şehir gerillası) kendi sivil kanatlarını oluşturmaya

yoğunlaşmıştı. Hükümet ise, barış anlaşmasına rağmen FARC'ın desteklediği Yurtsever Cephenin (UP) beş bine yakın üyesini öldürmüş ve bir çoğunu hapse yollamıştı. Bunların içinde Yurtsever Cephenin iki devlet başkanı aday ve aynı cephenin üyesi dokuz milletvekili de vardı.

Bugüne kadar imzalanan bütün barış anlaşmaları fiili olarak sona erdi. Aynı zamanda devlet, güçlü toprak sahiplerinin liderliğindeki paramiliterleri, yerliler ve köylülere karşı örgütlemiş, onları silahlandırmıştı. Anti-komünist propagandayla eğitilmiş, sağcı Birleşik Öz Savunma Güçleri adlı paramiliter örgütler toplu katliamlarda devlet kadar önemli rol üstlenmişti. Bir milyonu aşkın köylü onların şiddetinden kaçmak için komşu ülkelere geçti. Paramiliterlerin katliamları bugün barış inisiyatifleri tarafından soykırım olarak adlandırılıyor.

Şimdiki süreç bu tarihsel arka plandan dolayı çok kırılğan. Fakat on yıldan beri barışın uğramadığı topraklarda bu günlerde değişim için önemli adımlar atılıyor. 2012'den beri Havana'da gerçekleşen konuşmalarda, Kolombiya devleti FARC ile barış sürecini yürütüyor. Toprağın yeniden dağıtımı konusunda uzlaşma sağlandı. Paramiliterlerin suçları devlet tarafından kabul edildi ve yüzleşme komisyonlarının inşası başladı. Devlet FARC'a siyasete katılma garantisi veriyor. Nisan ayında, başkentte sol örgütlerin düzenlediği kitlesel bir barış yürüyüşü gerçekleşti

ve devlet başkanı eylemcilerle yürüyüşe katıldı. Yakın zamanda Devlet Başkanı Santos, ülkenin ikinci büyük gerilla grubu ELN'in silah bırakan 30 üyesiyle görüştü. Bu ilişkilerin normalleşmesinde çok önemli bir adımdı. Çünkü Santos gerillaları *de facto* tanımış oldu. 1987'den beri başarısız olan sivil siyaset yasağının kalkması ve önceden ele alınmayan toprak reformu anlaşması sürecin gerçekleşebileceği umudunu sağlıyor. FARC'ın bu süreçte talepleri kesin.

FARC'ın ana talepleri:

1. Tüm tutsakların serbest bırakılması
2. Toprak reformu
3. Ücretsiz sağlık ve eğitim
4. Gerçekleri araştırma komisyonu kurulması
5. Gerilla güçlerinin silahsızlandırılması, yerine halkı savunma güçlerinin getirilmesi
6. Tüm toplumsal kesimlerin katılımıyla temel hak ve özgürlükleri garanti altına alan yeni bir anayasanın oluşturulması.

Kolombiya'da barışın nasıl sağlanacağına dair atılan adımlar bize Türkiye'deki barış süreci hakkında fikir verebilir. Asimetrik güç dengesinin olduğu bu görüşmelerde "büyük güç" olan devletin gerillaların taleplerini kabul etmesi mücadelenin en büyük kazanımlarından biridir. Son görüşmelerde devlet başkanını gerillalarla aynı masaya oturmuştur. Bu görüşmenin içinde tanıma yatar. Bu devletin çıkmazda olduğunun

kabulüdür. Bu devletin önceki politikalarının iflasıdır.

FARC lideri Manuel Marulanda barış için: "Bizim istediğimiz ve uğruna bu kadar yıl savaştığımız barış, bu ülkedeki devasa eşitsizlikleri ortadan kaldıracak barıştır" demişti. Neoliberal hegemonyanın baskın bir biçimde var olduğu Kolombiya'da değişimi mümkün kılan, hükümetlere karşı ayaklanmanın mimarının aşağıdan bir hareket olmasıdır. Son sürecin başarısının altında antikapitalist mücadele yatmaktadır. Ücretsiz eğitim ve sağlık için sokaklarda olan yüzbinlerce Kolombiyalı barış için de sokağa çıkmaya başlamıştır.

Türkiye devleti Kürt hareketinin aşağıdan mücadelesinin kazanımlarını örtbas etmeye çalışsa da içinde bulunduğumuz bu süreç Kürt hareketinin başarısıdır. Kürtler, kendi hakları için ayaklanmış ve devleti kendisiyle aynı masaya oturmaya mahkum etmiştir. Bu sürecin sonunda yeni bir anayasa şarttır.

Barış için söylenecek çok şey var. Bunların başında anadilde eğitim ve statü geliyor. Devlet, Kürtlere, hakları olan taleplerini bir lütf gibi sunuyor. Kolombiya örneğinden alabileceğimiz en büyük ders barış için aşağıdan hareketin örgütlenmesinin gerekliliğidir. Türkiye'de Gezi'nin en belirgin özelliği kamusal alanın keyfi müdahalesine karşı antikapitalist bir hareket olmasıydı. Birçok farklı görüş tarafından sahiplenilmeye çalışılsa da Gezi sürecinde Lice için, Rojava için Batıda binler sokaklara döküldü. Gezi, devlet şiddetinin Batıdaki en görünür şekliydi ve binlerce kişi bu şiddete karşı Kürdistan ile dayanışmak için yürüdü. Kalıcı bir süreç için, bu kitleselliğin barış için de sağlanması gerekiyor. Barış bir hükümetin ya da devletin değil bir mücadelenin kazanımı olacaktır. Bu yüzden sadece Kürdistan'da değil bütün Türkiye'de kitlesel bir barış kampanyası inşa etmek, her alanda bizi kapana kısırmaya çalışan bu devlete karşı mücadelenin ana eksenlerinden biri olmalıdır.

İsyandan devrime

Chris Harman

**Bu yazı Chris Harman'ın
Socialist Review'un
Mayıs-Haziran 1981
sayısında çıkmıştır.**

1981 BRİTANYASI'NDA iki resim var. İlki ilgisizlik siyaseti. En absürd halide bile, Sosyal Demokratlar'ın kamuoyu yoklamalarının desteğini içeren, pahalı bir medya opreasyonu ile Macmillan çağındaki sloganları tekrarlamaktan başka politikaları olmayan taraf. Fakat bu solda da bulunuyor. Son hafta boyunca aklı başındaki sosyalistlerin Wilson ve Callaghan hükümetlerinin tecrübelerini unuttukları, yeni doğmuş kent sel sosyalizm ve daha düşük otobüs ücretleri ile ikna olabileceği görüldü. Sokaklarda alehyhine slogan atanlar şimdi bize, üyelerinin yüz ekşitici kesintiler ve %6'lık maaş limitleriyle karşı karşıya kaldığı sendikalarda tartışılması gereken önemli olan konunun, hangi önceki kabine bakanının İşçi Partisi'nin milletvekili olması gerektiğini söylüyor.

ÖFKEYE İLGİSİZLİK

Diğer resimde ise tuğla, molotof kokteyli, polis çizmesi, oluğa yatırılmış bedenler ve başkaldırma çığlıkları

var. Bir yanda da Finsbury Park, Wanstead ve Ealing'da yankılanıp daha nereye gideceği bilinmeyen St. Paul, Bristol, Brixton ve Londra'daki bir ay önceki patlamalar.

İki resim de Britanya hakkında çok gerçek bir şeyi gözler önüne seriyor. İlgisizlik siyaseti bugün işçilerin çoğunun, krize ve hükümete nasıl karşılık vereceğini bilmemesini sağlayarak yolunda ilerliyor. Fabrika üzerine fabrika kapanır, ayaklanmanın kazanımları daha da izole olurken ve sıradışı zaferlerin (rıhtımlar, madenler ve itfaye) hatırası indirgemeci, akla yatkın cevaplarla boğulurken içimiz kör bir umutla doluyor.

Fakat Brixon daha derin bir gerçekliği gözler önüne seriyor. Umutsuz olanlar aniden, ilgisizlikten öfkeye kaymaya başlıyor. Bu öfke kapitalist toplumun insanların bilinçaltını eğiterek yaratmayı amaçladığı sınırları yıkıp geçebiliyor. Yerel caddeler bir anda barikatlar, yanan arabalar ve devlete karşı dayanışma ile devrimci savaş alanı manzarasına dönüşüyor.

Fakat, devrimin isyandan farklı olduğunu belirtmek lazım. İsyancıların gücü polisi sokaklardan sürme ve baskı sembollerini aşağıya indirme yeteneğinden geliyor. Fakat az çok kontrol edilen sokaklar, aslen yoksulluğun sokaklarıdır. İsyancılar eski toplumun bazı parçalarını yok ediyorlar fakat yenisini inşa etmenin aracı olmuyorlar. Yenisini inşa etmenin araçları başka yerlerde, toplumun üretici merkezinde, fabrikalarda ve maden ambarlarında yatıyor.

İsyan, grevden bu bağlamda farklılaşıyor. İsyanda daha devrimci sloganlar olabiliyor fakat statükoya karşı örgütlenmenin devamlılığını az çok geride bırakıyor.

Grev, değerin yaratıldığı ve artı değerin çıkarıldığı kapitalist toplumunun

en merkezinde yer alıyor. Grev işçilere, sadece kolektif davranırlar, kendi çıkarları etrafında süreçleri kontrol etmeye başlarsa gücün onların elinde olduğunu gösteriyor. İsyan insanlara beraber savaşabileceklerini gösteriyor, bazılarını topluma tamamen meydan okumayı gösteriyor fakat onlara örgütsel araçları, gücü ve bu güce nasıl ulaşacağını göstermiyor.

Bu problem bir diğeri ile şiddetleniyor. Bir topluluk, çoğu işçi sınıfına ait olsa bile bir sınıf değil. Ayrıca işçilerinde mağazacılar, lümpen proleterler ve küçük gangsterler de var. Kendilerine rahat bir yaşam sağlamak umuduyla topluluk ve kapitalist toplum arasında profesyonel arabulucular olarak çalışanlar, isyanın bittiği anda kendi yollarına gidecek ve her biri kendi hususi amaçlarının topluluğun tümü için olduğunu iddia edecektir.

Bu yüzden bir getto hareketinin devamı 1964 ve 1968 arasında ABD'yi çalkalayabilen ve sonunda siyah toplulukları çok daha iyi bir şekilde örgütlü bırakabilir, eski radikal siyah milliyetçileri ve siyah kapitalist politikaları süpürebilirdi.

İsyandan devrime giden yolun, rotasına fabrikaları alması gerekiyor.

Bu rotayı oluşturmak imkansız değil. İsyancıların önemli bir bölümünü işsizlerin oluşturmaya rağmen çoğunluğunu da kesinlikle işçiler oluşturuyor. Britanya'daki siyahların yüksek işsizlik oranı olmasına rağmen siyahların büyük çoğunluğunun-özellikle siyah gençliğin çoğunluğunun- işleri var.

Londra'daki siyahların çoğunluğu Brixon'da değil Dagenham'daki fabrikada bulunuyor.

Şimdiki koşullar fabrikalarda ilgisizliğin öfkeye toptan dönüşmesi için yeterli olmadığını gösterebilir. Fakat geçmiş tecrübeler ekonomide küçük bir altüstün bile sınıf mücadelesinde büyük bir artış yarattığını gösteriyor. Kendimizi onlarca endüstriyel Brixonlu ile karşı karşıya bulabiliriz.

ZEMİNE KAYMA

İsyandan devrime dönüşümü gerçekleştirmek için sadece zemini kaydırmak gerekmiyor. Aynı zamanda politik dönüşüm de lazım. Toplulukların politikası, günlük hayatta tacizlere maruz kalanlar arasında kolayca yankı bulan siyah milliyetçiliği ya da hükümete daha çok fon için yalvaran yarı-pişmiş kentsel sosyalizm fabrikalara faydalı olmuyor.

Devrimci sosyalist politikalarda gerekli olan hem fabrikalara hem de sokaklara vurgu yapmak, siyahlara kendi acılarını terk etmesi gerektiğini söylemeden, sokaktaki direnişçilere konuşmayı ve eski işçileri, gençliği, hem siyah hem beyaz işçileri örgütlemeleri gerektiğini öğretmek.

Daha fazla patlamalar gerçekleşmeden önceki acil görev bu tarz politikalara dayanan bir örgütlenme inşa etmek. Hiç kimse onların öfkesini, toplumu dönüştüreceğini öngören geniş bir bakış açısına yönelterek güven kazanmadı. Fakat bu yapılmazsa onların öfkesi kolayca duyarsızlığa dönüşebilir.

Buradaki ana nokta daha geniş bir bakış açısına ihtiyaç duyulduğunu görmeye başlayan bireylerle iletişim sağlamak. Bu yüzden biz SWP'de kendi haftalık gazetemiz 'Socialist Worker'ın düzenli bir döngüde satılması vurguluyoruz. Eğer biz gazetemizi toplumda ve fabrikalarda alternatif arayanlara satabilsek bu iki grup arasında ilişki inşa edebiliriz. Bristol ve Brixton'daki öfkeyi en etkili olabilecek yere iletebiliriz. Mücadele etmek isteyen siyahı ve beyazı birleştirebiliriz. İlgisizlik politikasını, isyan politikasıyla yok edebiliriz.

Devlet, devrim ve marksizm

Ziya Dinçsoy

Devlet mekanizmasının kendisi, galip gelmiş bir sınıfın egemenliğinin doğrudan organdır, bir sınıfın bir başka sınıfı tahakküm altına alma sürecinde kullandığı işlevsel bir araçtır.

HİÇ KUŞKU YOK KI, politikanın gerek teorik, gerekse pratik boyutunda, devlet sorunu her daim güncelliğini korur, onunla “derdi” olanlar için de, onu muhafaza etmek isteyenler için de bu durum böyledir. “Derd”i olanların karşısında duran “klasik” metinlerin unutulması, ya da bilerek ve isteyerek sistemli bir şekilde tahrip edilmesi sorunun çözümü için yılgınlığa ve ümitsizliğe düşmeden, “klasik” metinlerin özünü savunmaya devam etmek, konu özelinde, “saf” görüşleri yeniden ve yeniden ortaya koymak gerekiyor. Bunların haddinden fazla “klasik” ve artık eskimiş, güncel olmayan (!) metinler olduğunu söylemek, sanki o metinlerde “bizim hikayemizden” hiçbir şey yokmuş, 21. yüzyılda muhatap kaldıklarımızla kesişen yanlarının olamayacağı gibi bir tuhaf tutumla karşılaşmak neredeyse sıradan. Çok değil, henüz 150-200 yıllık metinler için bunları söyleyebilenler, Aristoteles’in 2400 yıl önce yazdığı *Politika* kitabında yaptığı yurttaşlık ve anayasa tartışmalarının hala “güncel” olduğunu görünce ne yaparlardı, kestirmek zor. Bütün bir insanlığın düşünsel mirası

olan bu metinlere, tekrar tekrar bakmak, anımsamakta yarar var.

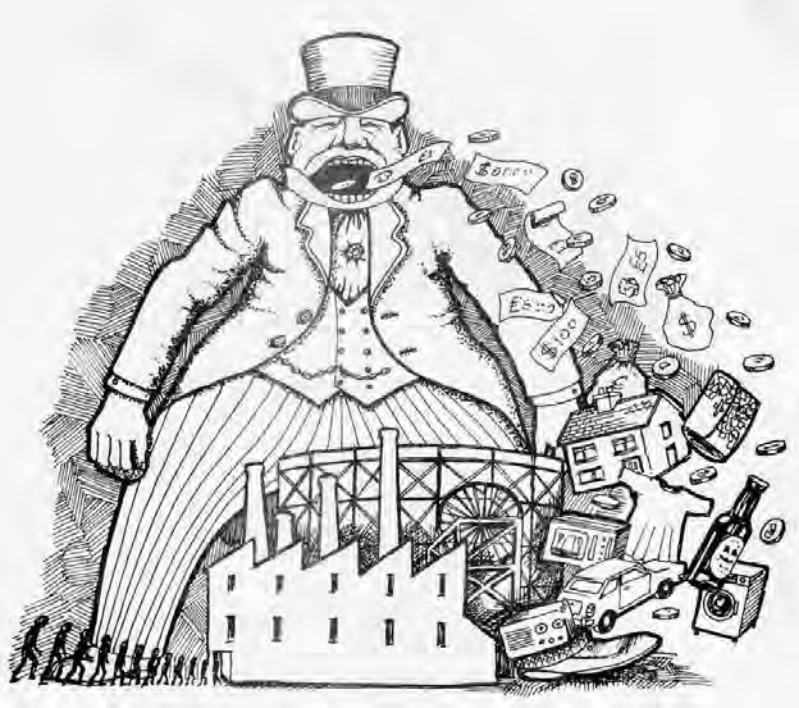
DEVLETİN KÖKENİ

Friedrich Engels’in “Ailenin, Devletin ve Özel Mülkiyetin Kökeni”nde Engels bu kitapta devlet fikrinin kökeninin tarihsel olduğunu öne çıkarır. Ancak devletin ne’liği üzerine soruşturma yapan bazı diğer filozoflar gibi, devlet için “aklın imgesi ve gerçekliği” gibi tanımlara da katılmadığını belirtir Engels. Sınıf mücadeleleri tarihinde yaşanan, toplumun belli bir gelişme aşamasındaki bir üründür devlet. Kutsal, ebedi ve ezeli değil, bir sonuçtur. Devlet, toplumun kendi öğeleriyle çözülmez bir çelişki içerisinde, uzlaşmaz zıtlıklara, karşıtlıklara ve ikiliklere bölünmüşlüğüne de adındır aslında. İşte bu çatışmanın enerjisinin, birbirlerini tüketmemeleri için, düzeni muhafaza etmeye çalışan bir güç adeta “zorunlu” bir hale gelmiştir. Devlet, sınıf karşıtlıklarının bir ürünü ve tezahürüdür, sınıflar ve sınıflar arası mücadeleler var olduğu sürece, her yerde ve her zaman devlet de ortaya çıkmıştır.

Devlet mekanizmasının kendisi, galip gelmiş bir sınıfın egemenliğinin doğrudan organdır, bir sınıfın bir başka sınıfı tahakküm altına alma sürecinde kullandığı işlevsel bir araçtır. O halde, teorisinin doğal sonucu olarak buradan yapılabilecek çıkarım, galip gelmiş egemen sınıf tarafından yaratılmış olan devlet aygıtına yönelmenin zorunluluğudur, temel hedef orasıdır.

Peki tarihsel olarak nasıl ortaya çıkmıştır Devlet? Zaman aşırı, daimi bir olgu mudur? Elbette ki hayır, ezelden gelen ve ebede giden bir şey değildir. “Bağzı ordu”ların tarih kadar eski olduğunu söyleyen canlı türü hâlâ var, endemikleşiyor, ama var! İşlerini devletsiz gören, devlet mekanizması hakkında en ufak bilgisi dahi olmadan yaşamış toplumlar da olmuştur. Ancak üretimin bir alan haline

gelmesi ve sınıfların doğuşuyla birlikte, tarih sahnesine böyle bir olgunun girdiğini söylemek mümkün görünüyordu. Bu nasıl ki kaçınılmaz bir giriştiyse, yokoluşu da yine öyle olacaktır. Sınıfların ortadan kalkması fikrinin içinde kısmen gizli olarak bulunan bir diğer bilgi ise, böylece ona bağlı olarak devletin de ortadan kalkacağıdır. Hatta bundan sonrasını, Engels'den aktaralım: *“Üreticilerin özgür ve eşit birliği temelinde üretimi yeniden örgütleyecek olan toplum, bütün bir devlet mekanizmasını, layık olduğu yere, eski eserler müzesine, çırkıkla tunç baltanın yanına kaldıracaktır.”* Bir gece ansızın bu mekanizmanın ortadan kalkacağı fikri fazlasıyla idealist ve yüzeysel görünüyor, geceden sabaha bu devasa mekanizmanın “eski eserler müzesine” kaldırılması imkansızdır. Klasik metinlerin bu imkansızlığa yanıtları, bir çeşit olumsuzlamanın olumsuzlamasıdır, yani devlet ortadan kaldırılamaz, ancak en geniş anlamıyla sınıf mücadelelerinin sonucunda, sınıf merkezli hareket eden politik aktörler tarafından “ele geçirilir” ve böylece bu andan itibaren devletin ortadan kaldırıldığını söylemek kısmen mümkündür, o kanala girmiştir süreç. Hakim sınıfın kontrolündeki devlet aygıtı, sürecin seyri içerisinde sönmülenip gider.

Öyle ki, Marx ve Engels buna tam ve de saf bir demokrasi diyorlar. Bu zamanlama içerisinde “demokrasi nerede?” gibi sorularla karşılaşmak olasıdır, yanıt basit: Tam kalbinde!

PARİS KOMÜNÜ

Tam da bu noktada, Marx'ın 1871 Paris Komünü için yazdıklarına bakmak isabetli olacaktır: *“Komün özellikle bir şeyi çok iyi kanıtlamıştır: İşçi sınıfı hazır devlet mekanizmasını alıp kullanamaz.”* Devam eden yerlerde de, bürokratik ve askeri aygıtı parparça etmekten bahseder Marx, 72 günlük Komün deneyiminde yapıldığı gibi. Çok kısa bir zaman diliminde de olsa, Paris'in gösterdikleri değerlidir, önemlidir. Mesela komün, parçalanmış devlet aygıtının yerine ne koymuştu sorusu, muhtemelen akıllara gelecektir. Ne yapıldığını kısaca anımsamakta fayda var: Komün Paris'in çeşitli semtlerinden seçilmiş, geri çağırılabilen, ücretlerde bir ayrıcalıklı durum yaratmayan bir sistem oluşturmuştu. Sürekli ordu dağıtılmış, bütün memurların da seçimle iş başına gelmeleri sağlanmıştı. Burada parlamento eleştiri yapılabilir, ancak bu döngüden belli bir aşamaya kadar çıkış yolu, temsiliyeti ve seçimleri ortadan kaldırmak değil, o kurumları bürokratik hantallıklarından kurtarıp,

iş yapan yerlere çevirebilmektir. İşçi sınıfının ve partisinin, iktidara gelme yolu ve sürecinde, demokratik cumhuriyet işlevsel bir araç olabilecektir, elbette ki bu nihai bir hedef olmamakla birlikte, önemli bir aşama olduğu gerçeği de yadsımaz. Zaten diğer türlü, koşulları ve gücü göz önünde bulundurmada, politikanın da reddi olmaz mı?

Demokrasinin sınırlarını zorlamak, ilerlemek için biçim ve pratikler üzerine düşünmek, toplumsal devrim için verilen mücadelenin kaçınılmaz bir ayağıdır. Bu somut durum tek başına ele alındığı zaman sosyalizme gebe değildir, ancak gerçekte hiçbir demokrasi tek başına alınamaz, diğer bütün mücadele alanlarıyla göbekten bağlıdır bu, iç içe geçmiş bir ilişkisi vardır. Örneğin, hukuk hiçbir zaman toplumsal mücadelelerden, onun koşulları altındaki kültürel gelişimden bağımsız değildir, ondan daha ileride olamaz da. Dış dünya ve bilinç arasında kurulan ilişkinin bir benzerinin, toplumsal mücadelelerde elde edilen kazanımlar ve hukuk arasında kurmakta pekala mümkün gibi görünüyor.

SONUÇ

Marksist devlet teorisi her zaman, sınıfların ortadan kalkmasıyla devletin de ortadan kalkacağını söylemiştir, hatta bugün pek çok kişiyi şaşırtacak kadar “ileri” de gitmiştir. Engels Mart 1875'te yazdığı bir mektupta, “devlet” sözcüğünün kendisiyle de doğrudan bir “kavga”ya girer, Alman partisinin programından devlet sözcüğünün çıkarılmasını önerir. Fransızcadaki “komün” kelimesinin karşılığı yerine, Almanca topluluklar birliği anlamına gelen ‘gemeinwesen’ sözcüğünün kullanılmasından yanadır. Buradan önemli olan ve ıskalanmaması gereken nokta, biraz gizlenmiştir: Engels'in Bebel'e gönderdiği mektupta, “bizim fikrimiz, bize göre” gibi ifadelerle sıklıkla rastlanmasındır, bu akademik bir çoğunluk ifadesi değildir. Bu “biz”in içerisinde doğrudan Marx da vardır: o tarihlerde Marx da Londra'dadır ve o mektubu beraber yazarlar.

Kaybedilen devrim: Almanya 1918-1923

Meltem Oral

1918-1923 arasında Almanya ayaklanmalarla, kitlesel grevlerle, ordunun savaşa karşı isyanıyla kasıp kavruldu. Dönemin en gelişmiş sanayi ülkesi olan Almanya'daki devrimci süreç, Rus devriminin yaşadığı izolasyonun kırılması ve devrimin tüm Avrupa'da yayılması ihtimali açısından önemli bir dönemeçti. Bolşevik liderliği kendi kaderini büyük ölçüde Almanya'daki devrimin kaderine bağlamıştı. Bolşevikler açısından dünya devrimi, yani devrimin ulusal sınırları aşarak yayılması, bir devrimci fanteziden ibaret değildi. Tam tersine, devrimin yaygınlaşması, hele hele Almanya'da zafer kazanması, devrimci Rusya'nın da ekonomik, askeri ve siyasi olarak izole olmasını engelleyebilecek tek faktördü.

Savaş sonrasında Alman işçi sınıfı hızla radikalleşti. Kasım 1918'de monarşi yıkıldı. İşçi ve asker konseyleri kuruldu. Alman burjuvazisini en çok korkutan şey, Rusya'daki devrimin Almanya'da tekrar etmesiydi. Alman egemen sınıfı devrimi bastırma çabasında bu dönemde kritik bir müttefike sahip oldu. İşçilerin ve isyancı askerlerin hızlı politik dönüşümüne rağmen radikal bir toplumsal değişimin önünde Sosyal Demokrat Parti (SPD) ciddi bir engel oldu.

SPD dönemin en kitlesel işçi partisiydi. Reformist liderliğe sahip partinin vekilleri Almanya'nın savaşa girmesine onay vermişti. Ancak işçilerin çoğunluğu hâlâ SPD'ye güveniyordu. SPD liderliği ise egemen sınıfla uzlaşma peşindeydi. Almanya burjuvazisi, isyanı bitirmesi karşılığında iktidarı partiyeye vermeyi teklif

etmişti. Parti başkanı Ebert hükümet başkanlığına getirildi ve ilk icraatı devrim sürecine önderlik eden Berlin işçilerine karşı bir saldırı planlamak oldu.

Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht, sosyal demokrasinin bu tarihsel ihanetinin kurbanları oldular. Onların önderliğindeki Spartakist Birlik acımasızca bastırıldı. Ancak bu yenilgi Alman devrimci sürecinin sonu değildi. 1923 yılına kadar yeni kurulmuş olan Komünist Parti'nin öncülüğünde işçi sınıfı hareketi hakim sınıf açısından ciddi bir tehlike oluşturdu. Ancak sosyal demokratların engelleyici rolü ve daha da önemlisi Alman komünist hareketinin reformizmden ayrı ve ona karşı bir siyasal merkezi inşa etmekte gecikmesi, sosyalizm seçeneğinin cılız kalmasına neden oldu.

Alman devriminin yenilgiye uğraması ve Alman işçi sınıfı hareketinin 1923'ten sonra gerilemesi Sovyet Rusya açısından tayin edici bir gelişmeydi. Dünya devriminin geri

çekilmesi, devrimin Rusya'da tecrit olması anlamına geliyordu. İç savaşın yıkımını yaşamış Rusya'nın tecriti, bürokrasinin giderek yeni bir hakim sınıf olarak şekilleneceği sürecin en önemli nedenlerindendi.

Alman devriminin yenilgisi, Avrupa işçi sınıfı açısından da kritik gelişmelere neden oldu. SPD, devrimin önünü almak için eski subayların önderlik ettiği ve yakın gelecekteki faşist örgütlenmenin temeli olacak silahlı çetelere (freikorps) yaslandı. Bu çeteler Yahudi karşıtı, aşırı milliyetçi görüşleri yaygınlaştırmak ve işçi hareketini sokakta bastırmakta bir örnek teşkil ettiler. İşte Nazizm devrimin yenilgisinin yarattığı koşullarda örgütlü bir güç olarak doğdu ve gelişti. Almanya deneyimi, devrimin yenilişini ve bedelini kavramak, Nazizmin yükselişini anlayabilmek için oldukça önemli. Chris Harman "eğer o insanların devrimci mücadelesi zafere erişmiş olsaydı, bugünkü dünya çok daha yaşanmaya değer bir dünya olurdu" derken şüphesiz haklı.

Dershanelerde ne oluyor?

Aspurçe Gizem Kılınç

DERSHANELER KAPANMIYOR. Kapanamıyor. Büyük bir politik kavga içinde gemiden ilk atılan eğitim olduğu için çok şaşırtıcı değil aslında.

Nitekim ilki 2011’de olmak üzere bir dizi demeçle; dershanelerin halkı sömürdüğü, devletin sağladığı eşit ve muhteşem eğitimde dershaneye ihtiyaç duyulmadığı hükümetin en yetkili ağız tarafından söylenmeye başlandı. O bunları söylerken, okullandırılma sorununa, eğitim odakları henüz bir çözüm bulamamıştı. Kurumların özel okullara dönüştürülmesi emriyle, cemaat ekonomisi ve hatta cemaatin iç dengeleri dışında

kalan başka sermaye sahipleri, hiç itirazsız -en büyükleri İstanbul’da olmak üzere- pek çok kolej açtı. Sınav sistemi 2012 boyunca sorgulanmazken, geçtiğimiz on yıl içinde adı üç kez değiştirilen liselere giriş sınavı ile ilgili düzenleme, 2013 Seviye Belirleme sınavından sonra yürürlükten kaldırıldı. Hiçbir hazırlık yapılmamıştı. Tek sınav olan SBS yerine çocuklar, sınav stresinden uzak tutulmak adına ikinci kademenin ilk sınıfından -yani ikinci dördün ilk yılı- itibaren girdikleri her dersin iki yazılısını merkezi sistemle olmalarına dayanan, TEOG isimli stressiz (!) onlarca sınavla karşı karşıya bırakıldı. Bütün bu değişiklik, şu anki sekizinci sınıf öğrencilerini de kapsadı. Altıncı ve yedinci sınıflara ise girdikleri sınavların nasıl değerlendirileceği ile ilgili her gün değişen açıklamalar yapıldı. “İç boş olan okul eğitimi denetlenip düzenlenmeden sınav değiştirme reformlarına bir

Pek çok dershane, öğretmenlerini asgari ücretin altında ücretlendirip güvence sağlamazken onlarcası yol yemek stajın kalkması şartlarıyla insanları sömürmeye devam etti.

yenisi ekleniyor” diyerek kanıksadığımız durumun, dershanelerin kapatılmasında, çözümsüz ama istikrarlı bir dayatmayla, politik bir çekişme olduğu yılın son çeyreğinde tartışmasız kabul edilir oldu.

Bu durumun şu anki sistemle gerçekleşemeyeceğini düşünen eğitim camiasının içini bir korku kapladı. Dershanelerin kapanacak olmasıyla sorunu olmayan eğitimciler, üniversite giriş sistemine ne olacağı ile ilgili sorular sormaya başladı. Çünkü dershane endüstrisinin değişmez çoğunluğunu, 1.800.433 üniversite adayı oluşturuyordu. Öğrenciler son sınıfta aldıkları puandan memnun kalmadıklarında -ki geçen yıl bu sayı 687.986- yeniden hazırlanarak hayallerindeki okula girmek için uğraşıyorlardı. Dershanenin olmaması demek öncelikle her sene tercih yapmayan 700.000 öğrenciye istemeseler de bir tercihte bulunmalarını da söylemek demektir. Bu sorunun çözümü bulunmadığı halde dershanelerin kapatılması çok büyük karışıklıkları bekliyordu.

PAZARLIKLAR SÜRÜYOR

Bütün bunlar olurken, dershane sahiplerinin birlikleri TÖDER, GÜVENDER, ÖZDEBİR gibi kurumların gazetelere verdikleri “dershanenin ne kadar iyi bir şey olduğuna” dair ilanlar medyayı sarsıyordu. Kasım ayı içinde, çoğu küçük dershanenin birleştirilerek okul kurulması, okullarda bahçe, spor salonu, laboratuvar gibi zorunlu bulunması gereken yerlerin zorunlu tutulmayacağına dair görüşmeler yapıldı. Pek çoğu kabul etti. Bir kısmının aklına yatmadı. GÜVENDER üyesi dershanelerse doğrudan rest çekti. Bunun sonuçları ise Aralık sonu siyasetini çırpı çırpı hallaç pamuğu etti.

Ne var ki ülkenin en büyük sömürü kuruluşları olan dershanelerde, çalışan dershane öğretmenleri adına tek bir mesleki grup konuşmadı. Tek bir öğretmen kendisine ne olacağını sorgulamadı, sorgulayamadı. Öğretmenler gününde, daha önce hiç duyulmayan ÖZ-DER isimli bir kurum,

kendini dershane çalışanları derneği diye tanıtarak dershane öğretmenlerinin işsiz kalacağına dair demeçler vermeye başladı. Bundan önce ise güvencesiz, insani koşulların altında çalışanlar için hiçbir çalışma yapmamış olması dikkat çekti. Aralık ayı içinde sendikalaşacaklarını duyurup, bütün dershane öğretmenlerini kendi yanlarına davet ederken cemaat-AKP arasında kalmak istemedikleri için şimdiye kadar sustuklarını ifade etmeleri, dershane öğretmenlerinin pek tabii ki onları görmezden gelmelerine neden oldu.

DERSHANEDE ÖĞRETMEN SÖMÜRÜSÜ

Dershaneler Fen-Edebiyat mezunlarının son umuduydu yıllardır. Çünkü dershanelerde öğretmen olabilmek için dört yıllık Fen Edebiyat Fakültelerinden mezun olmak, çok çalışıp az para isteyeceğini belirtmek yeterliydi. Formasyon ihtiyacı/gereği yoktu. Pek çok dershane, öğretmenlerini asgari ücretin altında ücretlendirip güvence sağlamazken onlarcası yol yemek stajın kalkması şartlarıyla insanları sömürmeye devam etti.

Baba evi güvencesiyle okuyan insanlar, mezun olup formasyon şartlarını taşımadıkları için ailelerinden uzak olmamak, KPSS kursu ya da parası biriktirebilmek için sömürülmeye ses çıkarmadı. İki yüzbin eğitim fakültesi mezunu öğretmen açıktayken buna yüz yirmibin dershane öğretmenin eklenebileceği riskine girecek bir hükümet politikası akıllarına gelmedi. O devletse, insani şartlarda çalışabilmek isteyen mezunları, aralıkta formasyon vereceği haberiyle oyaladı. Son bir ay içinde formasyon için 2,5 okul ortalaması ve ALES sonucu zorunluluğunu getirdi.

Ardından GÜVENDER grubunu sakinleştirmeyi umarak formasyonu olan dershane öğretmenlerinin mülakatla işe alınacağı bilgisi aktarıldı ama tutmadı. Formasyonu Ağustos atamalarına yetiştireceklerini söylediler, sular durulmadı. Lise düzeyindeki özel okulların kontenjanları

ancak %47 doluluk sağlarken teşvik ve arsa vereceklerini, başarılı ve fakir öğrenci başına belli bir miktar ödeyeceklerini ifade etti, kimse umursamadı. Vergi almayacağını söyledi, duyan olmadı. Çünkü dershane sahiplerinin çoğu dershaneyi farklı bir şirketin adı altında açıyordu zaten. Büyük çaplı eğitim vergileri ödenmediği için kimseyi cezbetmedi.

Yani sermaye hiçbir seçeneği dinlemedi. Çünkü dershane sermayedar için daha fazlasını kazanamayacağı sürekli ve ucuz işçilikli bir gelir kapısıydı. Dershanelerde vardiya usulü binlerce öğrenci normal de 1200-6000 lira arasında kâr getirirken az öğrenci çok masraf demek olan okul elbette kapitalist tarafta karşılık bulamayacaktı.

Dershane demek sadece kurum işleticileri demek değil. Bu kapitalist sistemin içinden yıllardır gözden kaçırılan büyük bir yayıncılık sektörü de dahil. Onlarca öğretmeni gece gündüz soru başına 1 TL karşılığı çalıştırıp, bu sorulardan oluşan kitapları soru başına 4 TL kar ederek büyük kurumlara sattıkları sektörün bildiği ve mecburen başını çevirdiği bir durum. Sömürü çok büyük. Dershane kapatılırsa bu pastadan payını kaybedecek olan çok büyük bir hissedar daha var.

DİPLOMA PAZARI

Eğitim tamamen özel olursa yani özel okul sistemine evrilirse en temel hak olan eğitim, bir diploma satışına dönüşecektir. Pek çok özel lise şu anda bile öğrencinin kaydı karşılığında tüm derslerini en iyi şekilde geçeceğini garanti edip diploma satışını zaten yapmaktadır. Bunun neticesinde bir milyon yedi yüzbin öğrencinin ortalama altmış bini tek bir Türkçe sorusunu dahi doğru yapamayıp sıfır çekmektedir. Bu diploma satışının yükseköğretimde de olması kendine güveni olmayan, bilmeyen, ezberleyen birey yetişmesi gibi daha büyük kitlesel sorunlara yol açacaktır. Bu da eğitimin yükünü üzerinden atmış bir egemen sınıfın devletini hiç ama hiç ilgilendirmeyecektir.

Kent hakkını hatırlamak

Esra Akbalık

Afet yasası gibi temelini çoğunlukla “risk” faktörüne dayandıran yeni düzenlemelerin, sağlıklı yaşam koşullarının sağlanmasından çok kentin meta değerinin yükseltilmesine hizmet eden merkezietçi düzenlemeler olarak hayata geçmesi, doğal, kültürel ve toplumsal pek çok büyük riski de beraberinde getiriyor.

MARKSİST SOSYOLOG ve felsefeci Henri Lefebvre, 1968 Paris protestolarından önce aynı isimle kaleme aldığı kitabında yer alan ve bir slogan olarak da 1968 hareketine ilham kaynağı olan “*Kent Hakkı*” kavramını, dünyayı değiştirmenin bir metodu olarak kullanır. Lefebvre’ye göre, Kent Hakkı (1), kentsel mekânın üretimini şekillendiren güç ilişkilerinin kent sakinleri tarafından yeniden düzenlenmesi ve kentin sahiplenilmesi anlamına gelir. Mekânı, algılanan-tasarlanan ve yaşanan mekân olarak üç boyutta ele alan Lefebvre, gündelik sosyal ve toplumsal ilişkilerin deneyimlendiği kentsel mekânları, hem bu ilişkilerin üretildiği hem de bu ilişkiler tarafından üretilen yerler olarak güç ilişkilerinin merkezinde konumlandırır. Sadece resmi vatandaş olarak değil, kentte var olan, orada yaşayan ya da kısa süreli de olsa oradan geçen tüm bireylerin “kentlilik” bilinciyle bu kentsel mekânlara sahip çıkmasının önemini vurgular.

Neo-Marksist David Harvey de (2), Lefebvre’den yola çıkarak, küresel kapitalin artı-değerinin emildiği yer

olan küresel kentlerin dönüşümünü neoliberal politikalar boyutuyla ele alır ve yürütülecek demokrasi mücadelelerinin, “kenti ve bununla birlikte kendimizi de yeniden şekillendirme ekseninde” olması gerektiğini söyler.

Lefebvre’nin tanımladığı haliyle, sosyal ilişkilerin düzenlendiği ve yine bu sosyal ilişkiler tarafından düzenlenen kentsel mekânlar, bir anlamda kâr ve meta odaklı neoliberal politikaların yürütücülüğünde şekilleniyor. Bu küresel kent fotoğrafı içindeki yeni sosyal ilişkiler ağı da bir çeşit “tüketiciler ağı” olarak yeniden tanımlanıyor. Bu yeni ilişkiler ağı içinde, tükettiği ölçüde var olabildiği yanılsamasıyla kodlanan günümüz insanı da, kentsel yaşam içindeki tüketim potansiyeli ile rolünü üstleniyor. Bu roller, ayrıştırma ve yerinden etmenin en temel barınma hakkını bile yok ettiği noktadan, mülkiyetin bir kimlik temsili olarak sunulduğu içe kapalı “güvenli yaşam alanları”nın yarattığı başka bir ayrımcılığa kadar uzanıyor. Özellikle konut alanlarında görünür olan bu

farklılaşma ve ayrışma, spekülasyon emlak piyasasının ve kentsel alanların meta değerinin rasyonelleştirilmesinde de güçlü bir araç olarak kullanılıyor. Kentte yaşayanların karşılaşılarak etkileşime girdikleri kamusal alanlara yönelik erişimi kısıtlayan ve kamusal özelleştiren politikalar da “kentli” kavramının pasif bir yalnızlığa dönüşmesinde etkili bir yöntem olarak karşımıza çıkıyor.

21.yüzyılda dünya nüfusunun yarısına ev sahipliği yapan, BM Habitat Raporlarına göre de 2050 yılında bu oranın %65'e çıkması ön görülen kentler, küresel kapitalizmin ürettiği eşitsizlik, adaletsizlik, göç, ayrışma ve yerinden etme gibi sorunların birer görünür olduğu yerler olarak, temel insan hakları hareketlerinin de odak noktasında yer alıyor. Neoliberal politikaların ürünleri olarak küresel iklim değişikliği, savaşlar ve kaynakların eşitsiz dağılımı, bir taraftan insanca yaşam ve barınma haklarının sürekli ihlal edildiği, bir taraftan da marka değerleriyle yarıştırmaya çalışılan “kentlerin yeniden inşasında” bu ihlallerin daha da sertleştiği kent manzaraları yaratıyor. Yerellik ve demokrasi yerine küresel şirketlerin yönlendirdiği kâr odaklı politikalar ile şekillenen günümüz kentlerinde, gerek doğal kaynakların gerekse de yapım faaliyetlerinin, mekânların kullanım değerinden çok stratejik ve meta değeri ön plana çıkıyor.

Küresel kentlerin rekabetinde etkin bir rol üstlenmek isteyen İstanbul'da da bu politikaların hızlı ve sert etkilerini her geçen gün daha fazla görüyoruz. Afet yasası gibi temelini çoğunlukla “risk” faktörüne dayandıran yeni düzenlemelerin, sağlıklı yaşam koşullarının sağlanmasından çok kentin meta değerinin yükseltilmesine hizmet eden merkezîyetçi düzenlemeler olarak hayata geçmesi, doğal, kültürel ve toplumsal pek çok büyük riski de beraberinde getiriyor. Sulukule, Tarlabası gibi soyulaştırma projeleri, ayrıştırma ve yerinden etme yöntemleriyle hayata geçerken; 3.Köprü, Kanalistanbul, Topçu Kışlası, Emek Sineması yerine

AVM gibi büyük ölçekli kültürel ve coğrafi müdahaleler, hiçbir toplumsal uzlaşma gözetmeden İstanbul'un geleceğini, neoliberal politikalar kılavuzluğunda şekillendiriyor. Ciddi problemlere ve uzun vadeli risklere gebe olan bu projelerin bu kadar keyfi hayata geçebiliyor olmalarının yönteminin de, 17 Aralık 2013'te iyice açığa çıktığı gibi, türlü “özel anlaşmalar” ve “çıkar denklemleri” olduğunu biliyoruz.

Tüm bu olumsuz ve keyfi uygulamalara karşın; 2001'de Porto Allegre'de ilki düzenlenen Dünya Sosyal Forumu, dünya çapındaki neoliberal politikaların ürettiği her türlü eşitsizliği ve bunlar karşısında kentsel sosyal hareketlerin önemine vurgu yaparak Lefebvre'nin Kent Hakkı kavramını yeniden gündeme taşıyordu. 1968'de, “Kenti de hayatı da değiştir!” , “Kaldırım taşlarının altında kumsal var!”, “Gerçekçi ol, imkânsız iste!” sloganlarıyla Paris'te yankılanan hak arayışı ruhunun, 21.yüzyılın başından itibaren küresel kapitalizm karşısında küresel bir uyanışla kent sokaklarını yeniden sahiplenmeye başladığını umutla söyleyebiliriz.

Doğal ve inşa edilmiş çevrelerdeki sağlıklı yaşam ve bunun bir parçası olan kent hakkımızı, demokrasi mücadelesinin bir parçası olarak Gezi Parkı sürecinde İstanbul'dan yayılarak ülke genelinde deneyimlemiş

olmak, kentlere yönelik neoliberal düzenlemelerin, içinde ciddi bir mücadele ve yan yana gelme potansiyeli de barındırdığını öğretti hepimize. 1968'in sloganlarına selam gönderip, çağdaş mizahla, akıl ve duyguyla güçlenen bu direniş ruhu, yalnızlaştırılmış, tüketici kimliğine hapsedilmiş kentliye, tüm yaşam alanlarının gerçek sahibi olduğunu, sokakları, kenti ve hayatı bir arada şekillendirmenin temsili olmayan gerçek bir demokrasinin mümkün olduğunu hatırlattı. Yıllardır korkuların ardında birbirine yabancılaştırılmış, herbiri bir diğeri için “öteki” olarak yeniden üretilip yan yana gelme olasılıkları yok edilmiş, meydanlara, kıyılara, ormanlara, sokaklara erişimi türlü yollarla yavaş yavaş kısıtlanmış hatta engellenmiş bir nüfus şimdi bir arada yaşama hakkı etrafında neoliberal politikalarla dur diyor.

İmkansız olan değil aslında istenen, sadece doğal olan ve zaten olması gereken; çünkü biliyoruz: Başka bir kent mümkün.. Başka bir dünya da..

Kaynaklar:

- 1 Lefebvre, H. (1968) Le Droit à la Ville, in Kofman, E. and Lebas, E. (çev.: Gizem Aksümer-Julia Strutz. Ed: Erbatur Çavuşoğlu) Eğitim Bilim Toplum Dergisi / Cilt:9 Sayı:36 Güz:2011 Sayfa: 140- 152.
- 2 Harvey, David. 2008. Kent Hakkı. New Left Review Türkiye Seçkisi 2008 içinde. İstanbul: Agora Kitaplığı.

Saldırgan delikanlı Türkiye enerji piyasası

Reşit Elçin

“TÜRKİYE dünyada en hızlı büyüyen enerji pazarlarından biri.” diyor T.C Başbakanlık Yatırım Ajansı. Hedef olarak 2023'te elektrik enerjisinin %30'unu yenilenebilir enerjilerden üretmek istiyor. Sadece buradan bakınca ne kadar olumlu bir tablo var diye düşünmekten kendini alamıyor insan ta ki metnin aşağılarına inip de komik ve korkunç olan diğer hedefleri görene kadar.

Bu hedefleri incelemeden önce bazı bilgiler vermek isterim. Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre 2011 yılında Türkiye'de 229.396 GW saat elektrik üretilmiş ve dağıtılmış, tüketilen elektriğin miktarı ise 186.100 GW saat. Buradan da görüldüğü elde fazla üretilmiş elektrik var. Yine aynı verilere göre üretilen elektriğin %28,4'ü kömürden üretilmiş.

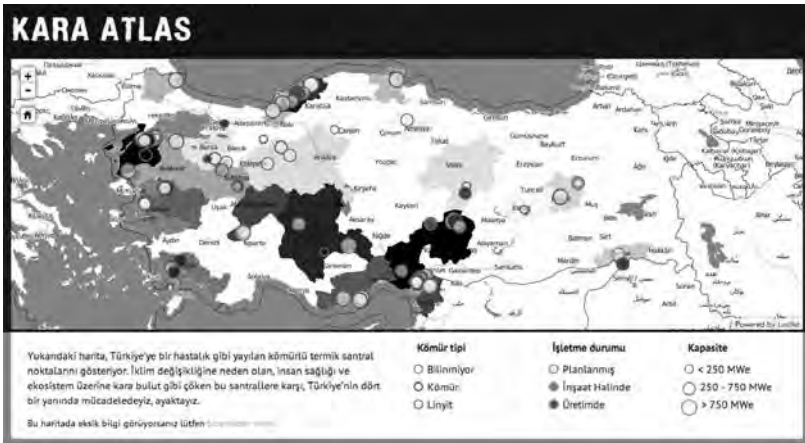
Şu an Türkiye'de 21 tane çalışan kömürlü elektrik santrali var yani 21 farklı yerde atmosfere milyonlarca ton karbon emisyonu salan ve çevreyle birlikte insan sağlığını yok eden elektrik santrali. Rakam çok büyük çünkü yenilenebilir enerjilerin üretimdeki payı sadece %3,1.

Bu tablo çok korkunç, daha korkuncu ise aşağıdaki fotoğraf. Bu fotoğrafa göre Türkiye'de 90'dan fazla yeni kömürlü elektrik santrali projesi var, iklim değişikliğinin kendilerini teğet geçeceğine inanan enerji yöneticileri bu projeler için fevkalade hızlı yasalar çıkartıp mahkemelerin verdiği yürütmeyi durdurma kararlarını pas geçerek Türkiye'yi kirli enerji üretim üssü haline getirmeye çalışıyorlar.

Yatırım ajansının hedeflerine dönersek şu anki elektrik üretim kurulu gücü 61 bin MW olan Türkiye'de 2023 yılına kadar 18.500 MW'lık bir tane termik santral yapmayı planlıyorlar bu 90 proje dışında.

Bu 90 projeden biri olan, hepimizin özgürlükçü çıkışlarıyla bildiğimiz İshak Alaton'un sahibi olduğu Alarko Holding, Çanakkale'nin küçük bir balıkçı kasabasına 1320 MW'lık ithal kömürlü santral inşa ediyor. Yüzlerce köylü kadının kovaladığı şirket aylarca “İş makinamız paslanmasın” diye hukuksuzca inşaaat devam etti. Santral için döşenen yüksek gerilim hatları meyve bahçeleri olan bir köyden geçirilmeye çalışınca köylüler devlet ve şirket görevlilerini dereye döktü. Neden dereye döktünüz diye sormuştum köy muhtarına “Tutamadık kendimizi, çok yüzşüzler” demişti.

Bunun gibi bir sürü kömür karşıtı direniş filizleniyor Türkiye'nin her yerinde, kömür şehri Zonguldak'ta bile. Bu mücadelelerin hepsini www.karaatlas.org adlı siteden takip edebilirsiniz.

Başka bir CHP mümkün mü?

Utku Aydın

CHP zamanın ruhunun demokrasiden yana estiği, MHP'nin dahi "Demokrasi Mitingleri" düzenlediği bugünlerde kabuk değiştirdiğini, yeni "sosyal demokrat" kanadının siyasetine egemen olduğunu iddia eden ve "birey, demokrasi, özgürlük" temelinde siyasetine yön vererek aydınları da arkasına almaya gayret eden bir parti görünümü vermeye çalışıyordu. Aslında 90 yıllık bir devlet partisi olan CHP'nin bu yeni söylemleri özellikle Gezi sürecinde AKP'nin faşizan müdahaleleri, uzun iktidar süresinin hükümeti yıpratması ve "ustalık döneminde" bireyin hayat tarzına müdahalesine yönelik siyaset anlayışından sonra iyice artış gösterdi.

Baykal'ın kronik ana muhalefet partisi lideri olma konumunun sorgulandığı anlarda, o zamanın yükselen sesi olan Kemal Kılıçdaroğlu'nun "yeni CHP"nin başına geçmesi gerektiği konuşulmaya başlanmıştı. 2010'daki siyaset dışı olaylarla Baykal'ın başkanlığı bırakmasıyla CHP'nin yeni başkanı olan Kemal Kılıçdaroğlu'nun o günden bugüne CHP'nin yüzünü sosyal demokrasiye çevirdiği ya da buna gayret ettiği söyleniyor.

ERGENEKON SÜRECİ

Kılıçdaroğlu'ndan sonra partiye katılan Süleyman Demirel'in sağ kolu Mehmet Haberal, yine Demirel'in varisi olarak görülen Süheyl Batum,

sağcı kimliğiyle bilinen Sinan Aygün ile birlikte sosyal demokrat siyaset üretmeyi hedefleyen Kılıçdaroğlu'nun ilk icraatlarından biri Ergenekon Davası'nın avukatı olmak oldu. Bununla da yetinmeyen Kılıçdaroğlu Ergenekon'a üye olma arzusunu dile getirdi(1). Her ne kadar Ergenekon sürecinde siyaset geleneğinden koparak sivil alanda siyaset yapmaya çalışsa da "TSK kâğıttan kaplan çıktı" (2) diyen Batum gibi niyetlerini ve beklentilerini açıktan söyleyemeyen CHP'li vekillerin varlığı ve CHP'nin bu süreçteki -kitlesinin de baskısı nedeniyle- topyekûn Ergenekon'dan yana olan tutumu partiyi "sosyal demokrasiye" bir adım daha yaklaştırdı!

KÜRT SORUNU

Diğer yandan açılım gündemiyle birlikte "demokratik söylem" alanında yeni bir kulvar daha açılmış oldu. Kökeni CHP'nin kökleri ve ilkeleri ile doğrudan ilişkisi olan Kürt Sorunu'nda da CHP diğer meselelerde olduğu gibi demokrat ve özgürlükçü söylemler üretiyor gibi gözükmeğe istedi. Fakat sorunun ve çözümsüzlüğün bizatihi aktörü CHP bu konuda da "sosyal demokrasinin" gereklerini uygulayarak sürecin karşısında yer aldı. İlk etapta ezen halk ve egemen siyasetin bir parçası olarak milliyetçi söylemleri yeniden üreten CHP, açılımın karşısında yer aldı. Buna rağmen açılımın halk arasında beklediği tepkiyi bulamaması sonucu CHP açılım karşıtı siyasetini "AKP süreci şeffaf yönetmiyor, siyaset kapılar ardında değil mecliste yapılır" söylemine çevirerek yeni bir pozisyon aldı. Özellikle açılımın ilk somut adımlarından olan, devletin kötü yönettiği ve büyük bir fırsatın kaçtığı Habur olayından sonra iktidarı "PKK ile işbirliği yapmak", "PKK'nin ayağına gitmek" ile suçlayan (3) CHP'nin ırkçı ve en sağ kanadındaki isimlere her seferinde listede yer verildi. Bu kanadın başını çeken ve bugün hâlâ meclis kürsüsünden aslında işkence yuvaları olan "ikna odalarını" savunan Nur Serter (4), yine aynı kürsüden

“Kürt milleti ile Türk ulusu eşit olamaz” (5) diyebilen ve parti başkanı tarafından sahip çıkılan Birgül Ayman Güler gibi isimlerle bireyci, özgürlükçü ve demokrat bir çizgi yakalayan CHP’nin Kürt sorununun kilit noktası olan anadil hakkındaki görüşleri ise tipik bir egemen sınıf politikasından öteye gidemiyor. Her fırsatta anadilde eğitime karşı çıkan ancak anadilin öğrenilmesini kabul edebileceğini ifade eden CHP’de Binnaz Toprak, Sezgin Tanrikulu ve “Kürt çocuklarının 5 yılını çalışıyoruz” (6) diyen Rıza Türmen gibi ulusalcı/Kemalist hegemonya altında sesi fazla çıkmayan milletvekilleri de bulunuyor.

Öcalan ile görüşmelerin ardından kendini çözüm paketini hazırlama zorunluluğunda hisseden CHP, bir kaç göstermelik madde dışında Kürt halkından ve mücadelesinden pek de bir şey anlamadığını gösterdi. Kürt sorununu inatla “Türkiye sorunu” olarak gören parti çözüm önerilerini de bu anlayışla hazırladı. Sunduğu çözüm paketinde Kürt hareketinin taleplerini görmezden gelip sorunu “bölgenin kalkınması” ve “Türk eğitim sistemi”nin kalitesinin artırılması gibi fosilleşmiş ve artık işlemeyen bir anlayışa indirebilen CHP, Ergenekon Davası’ndan ceza almış tutuklu milletvekilleri ile Kürt hareketine dönük açılan davalardan tutuklu bulunan BDP’li milletvekilleri aynı potada eritip, kendi çıkarları doğrultusunda çözüm kapsamında “tutuklu milletvekilleri serbest bırakılsın” talebinde bulundu. Bunun yanında çözümün kritik aşamalarından olan içerdeki binlerce sivil toplum üyesi ve siyasetçiyi içerde tutan KCK davaları hakkında ise herhangi bir öneride bulunmadı.

LGBT AÇILIMI

Özellikle yıllardır süren mücadelesi bir yana Gezi Süreci boyunca gerek mücadeleleriyle gerekse Haziran ayının sonunda düzenlenen “Gay Pride” ile önce çıkan LGBT hareketi CHP’nin gözünü LGBT bireylerinin taleplerine çevirmesini sağladı. Anayasa taslak metninde BDP ile ortak bir mutabakata varıp “cinsel yönelim” maddesine yer vermişti (7). “Yeni CHP” için umut

verici bir hamle olan bu adım Gezi’den sonra Kılıçdaroğlu’nun LGBT temsilcileriyle görüşmesinin ardından “belediye meclis üyeliklerine aday olmanız halinde üst sıralarda yer almanızı değerlendiririz” açıklamasıyla daha gerçekçi bir hâl almaya başlamıştı. Fakat yerleşik siyaset anlayışı, egemen sınıfın ve egemen âhlâkın koruyucularının ve temsilcilerinin başında gelen CHP seçimler yaklaşınca “henüz toplum buna hazır değil” (8) diyerek “sosyal demokrat” siyasetine yeni bir boyut daha kazandırdı.

DEMOKRATİKLEŞME PAKETİ

Demokratikleşme paketinin CHP’ye yansması yine beklendiği gibi oldu. Özellikle Anadolu’daki Türk olmayan halklar harf devrimiyle ve anadile getirilen yasaklar yüzünden zihinleri ve kültürel altyapısı ulus-devlet’in en katı politikalara maruz kalmıştı. Bu yaptırımların en sembolik ve utanç duyulması gereken adımlarından bir olan Andımız’ın paket kapsamında kaldırılması CHP’de beklenildiği gibi tepki ile karşılandı. Tabanının güçlü olduğu yerlerde okul çağını geçmiş kişilerin kitlesel şekilde toplanıp protesto amaçlı Andımız’ı okumaları Kemal Kılıçdaroğlu’nun “Başbakan Andımız’ın nesinden rahatsız” (9) şeklinde açıklamaları ile parti siyasetinde vücut buldu. “Demokrasi gıdım gıdım gelmez” diyerek “devrimci” bir tutum sergileyen Kılıçdaroğlu yine paketle birlikte gündeme gelen kamu çalışanlarının başörtüsü ile çalışması ve Meclis’e başörtülü vekillerin girmesi konusunda ise CHP’nin geleneksel yasakçı, “laiklik elden gidiyor”

siyasetinin gereğini yaparak bu yasakları destekleyici bir konum aldı.

AKP’nin muhafazakâr siyaset anlayışını insanların özel hayatlarına müdahalesine kadar yansıttığı, Gezi ile birlikte ayyuka çıkan “Tek Adam”lık sevdasının sardığı ve de otoriterleşmenin had safhada olduğu dönemde CHP’yi alternatif görmek isteyen sesler çoğaldı. Seçim döneminin yaklaşmasıyla bu fırsatı kaçırmak istemeyen CHP ve medyası demokrasi-özgürlük ekseninde her ne kadar sesini yükseltip ön plana çıkmaya çalışsa da ilkeleri ve anlayışı ile sosyal demokrat bir alternatif olmaktan çok uzakta gibi görünüyor. Parti içindeki Kemalist-ulusalcı hegemonyanın kırılması için yazıda da ismi geçen az sayıda demokrat kimliğin ağırlığını koyması kısa vadede pek mümkün gözükmemekte.

Diğer yandan toplumun tüm ezilen kesimlerinin örgütlendiği, özgürlük ve demokrasi mücadelesinin yürütüldüğü adres olan HDP ise cinsiyetçiliğe, homofobiye, ırkçılığa ve neo-liberalizmin yarattığı tüm tahribatlara karşı ezilen sınıflar ve kimlikler için alternatif oluşturdu. Önümüzdeki yerel seçimlerde başta Sırrı Süreyya Önder olmak üzere özgürlükçü HDP adaylarının kazanması için mücadele etmek gerek.

Kaynaklar:

- 1 <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/17034691.asp>
- 2 <http://www.ntvmsnbc.com/id/25179379/>
- 3 <http://siyaset.milliyet.com.tr/chp-li-serter-devlet-habur-da-teroristin-ayagina-goturuldu/siyaset/siyasetdetay/25.02.2010/1203942/default.htm>
- 4 <http://haber.stargazete.com/politika/serter-ikna-odalari-dogruidu-bugun-ol-sa-yine-yaparim/haber-810589>
- 5 <http://t24.com.tr/haber/chplli-vekil-birgul-ayman-guler-turk-ulusuyla-kurt-mil-liyetini-esit-es-degerde-gorduremezsiniz/222215>
- 6 http://www.radikal.com.tr/politika/turmen_kurt_cocuklarin_5_yilini_caliyoruz-1152107
- 7 <http://www.bianet.org/bianet/lgbt-t/149106-anayasa-komisyonu-nda-cocuk-ve-lgbt-haklarinda-uzlasma>
- 8 <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/25367043.asp>
- 9 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=276306>

Troçki: Eleştirel bir biyografi

Onur Devrim Üçbaş

TONY CLIFF, Türkiye’de daha çok Rusya’da Devlet Kapitalizmi eseriyle bilinir. Sovyetler Birliği’nin sosyalist değil kapitalist bir ülke olduğunu hem ekonomik verilere, hem de işçi sınıfının SSCB’deki durumuna dayandırarak anlattığı bu kitap dışında, Cliff’in Lenin ve Troçki üzerine yazdığı kapsamlı biyografileri de var. 1990’ların ortalarında Türkçeye çevrilen Lenin biyografisinden sonra Troçki biyografisinin ilk cildi de geçtiğimiz ay yayınlandı.

Tony Cliff’in yazdığı Troçki biyografisi tıpkı aynı yazarın Lenin biyografisinde olduğu gibi büyük

bir devrimciyi Stalinist çarpıtmalardan kurtararak onun devrimci fikirlerini, örgütsel mücadelelerini bugüne taşıyor. Kitap Troçki’nin 1905 devriminde Sovyet başkanı olarak oynadığı rolün, Sürekli Devrim teorisini geliştirmesinin öneminin, 1917’deki ayaklanmayı başarıyla yönetmesinin hakkını verirken Troçki’nin hatalarını da saklamıyor. Aksine Cliff Troçki’nin Menşevik-Bolşevik ayrımındaki tutumunu, yıllarca süren uzlaştırma çabalarını, devrimci bir örgütü inşa etmektense birey olarak davranmasını sonuna kadar eleştiriyor.

Marksizmle 1800’lerin sonunda Rusya’da çok yaygın olan dağınık sol gruplardan birinde tanışan Troçki, kısa sürede etkili bir örgütçü ve ajitator olarak öne çıkar. Kısa süren bir hapisane döneminden sonra Londra’ya giden Troçki burada başta Lenin olmak üzere Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi’nin sürgündeki önderleriyle tanışır.

Troçki’nin marksizme en önemli katkılarından biri olan Sürekli Devrim Teorisi 1905 Devrimi’nden önce oluşmakla birlikte bu devrimin dersleriyle son halini aldı.

Troçki Rus Marksistlerinin 1903'deki kongresinde Menşeviklerle birlikte tutum alır. Kısa süre sonra onlardan da ayrılıp bağımsız hareket etse de dönemin Marksistlerinin pek çoğu gibi Lenin'in önerdiği demokratik merkezîyetçi devrimci partiyi ika-mecilik olarak görür ve Lenin'i Ja-kobenlikle suçlar. Troçki'nin verdiği bu yanlış karar, Bolşevik-Menşevik ayrışmasının politik bir ayrılık ol-duğunu görememesi ve devamlı iki grubu uzlaştırmaya çalışması Troç-ki'nin Bolşeviklerle birlikte partiyi inşa etmesine değil, bağımsız parlak bir yazar olarak var olmasına neden olur.

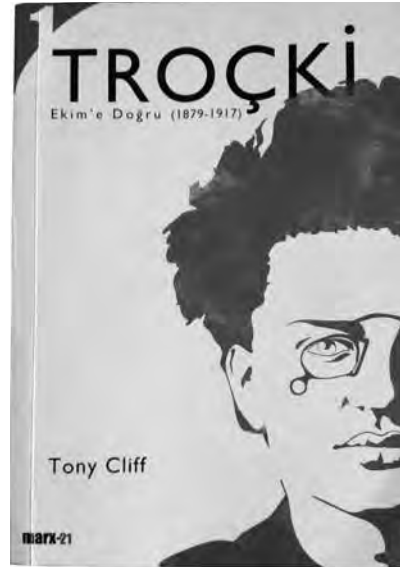
Troçki 1905 devriminde Petrog-rad'da işçilerin kurduğu yeni bir örgütlenme biçimi olan Sovyet'in başına geçer. İşçi temsilcilerinden oluşan Sovyet kendisini bir işçi par-lamentosu olarak örgütler. Troçki Sovyet'e etkili bir şekilde liderlik eder; Yahudilere yönelik katliamları engeller, basın özgürlüğünü getirir, sekiz saatlik işgünü mücadelesini yürütür, köylülüğü etkilemeye çalışır. Ancak en önemlisi işçi hareke-tine devrimi devam ettirmenin ge-rekliliğini, Çarlığın vermek zorunda kaldığı tavizlerle yetinilmemesini anlatır. Bu perspektif Troçki'nin Rus Devrimi konusunda hem Bolşevik-ler hem de Menşevikler'den farklı bir anlayış geliştirmesi sayesinde ortaya çıkar.

Hem Bolşevikler hem de Menşev-ikler gelmekte olan devrimin bir burjuva devrimi olacağını düşünürler. Rusya'da köylü nüfus ço-ğunluktadır ve Avrupa ülkelerine göre geri bir durumdadır. Dolayı-sıyla öncelikle bir burjuva devri-miyle kapitalizmin gelişmesinin önü açılmalıdır. Bolşevikler dev-rimden doğacak yönetimin "Pro-letarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü" olacağını söylerken, Menşevikler burjuva bir yönetimin geleceğini düşünüyorlar ve bu yüz-den kendilerine "burjuvaziye Çarlık karşısında destekleme" görevini biçiyorlardı. Troçki ise bu iki yak-laşımdan da farklı bir düşüncesi,

Sürekli Devrim Teorisi'ni üretti. Dünyanın eşitsiz ve birleşik ge-lişmesini başlangıç noktası olarak alan bu teoriye göre kapitalizmin her ülkede aynı mekanik gelişme çizgisini izlemesi gerekmezdi. Rus işçi sınıfı nüfusun içinde bir azınlı-ğı oluştursa bile üretimde oynadığı kritik rolle yoksul köylüleri ve tüm ezilenleri etrafında birleştirebilirdi. Burjuvazi, en basit reformları bile gerçekleştiremezken, işçiler hem burjuva devrimin gereklerini yeri-ne getirebilir hem de durmaksızın sosyalist devrimi gerçekleştirebilir-lerdi. Ancak, Rusya'da gerçekleşen bir sosyalist devrimin gerçekten başarılı olmasının tek yolu Avru-pa'daki gelişmiş ülkelerde meyda-na gelecek bir devrimdi.

Troçki'nin marksizme en önem-li katkılarından biri olan Sürekli Devrim Teorisi 1905 Devrimi'n-den önce oluşmakla birlikte bu devrimin dersleriyle son halini aldı. 1905 devrimin yenilgisinin ardından Rusya'dan ayrılan Troç-ki yazarlık ve Balkan Savaşları'n-da savaş muhabirliği yaptı. 1905 devriminin yenilgisinden Birinci Dünya Savaşı'nın başlangıcına ka-dar geçen süre Bolşevik Partisi için devrime hazırlık yıllarıyken Troçki için boşa giden yıllar oldu. Troçki, Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması-nın ardından Avrupa'daki sosyalist hareket içindeki sosyal-şoveniz-me hiçbir zaman geçit vermedi ve "kendi" ülkesini savunmayı red-detti. Birinci Dünya Savaşı yılları boyunca Bolşeviklere yaklaşan Troçki, Şubat Devrimi'nin ardın-dan Bolşeviklere katıldı ve Ekim Devrimi'ni örgütledi.

Troçki'nin doğumundan Ekim Dev-rimi'ne kadar geçen süreyi konu alan bu biyografi Troçki'nin otobi-yografisi dışında Türkiyeli okurun ulaşabileceği tek kapsamlı Troçki biyografisi. Tony Cliff'in bu önem-li eseri Troçki'nin hem başarılarını hem de hataları anlamak isteyen sosyalistler için çok önemli bir kay-nak.

Troçki Cilt 1:
Ekim'e Doğru (1879-1917)
Tony Cliff
Antikapitalist Yayınları
İstanbul, 2013

Yolsuzluğa karşı aşağıdan mücadele

Bir devrimci olarak Doğan Tarkan

Ozan Tekin

**“İkinci bir direniş, herkes bilsin ki,
çok daha etkili olacaktır”**

Volkan Akyıldırım

**Doğan Tarkan: Ermeni ve
Kürt halklarının savaşçısı**

Şenol Karakaş

Kitlesel bir sol için mücadeleye

Şenol Karakaş

Yolsuzluk ve buzdağının altı

Ümit İzmen

Neoliberal saldırı altında taşeron işçiler

Mehmet Eren

Mobbinge karşı mücadeleyi yükseltelim

Çağla Ofas

Ne kadar ödeyeceğim

Bekir Ersin

Asgari ücret ve gerçekler

Mehmet Eren

2	“Yaşayanlardan konuşalım”	20
	Nouritza Matossian	
3	Milliyetçilik ve ırkçılık	25
	Sinan Özbek	
	Kolombiya’da barış sürecinden notlar	
5	Begüm Zorlu	27
	İsyandan devrime	
	Chris Harman	29
7	Devlet, devrim ve marksizm	31
	Ziya Dinçsoy	
8	Kaybedilen devrim: Almanya 1918-1923	33
	Meltem Oral	
9	Dershanelerde ne oluyor?	34
	Aspurçe Gizem Kılınç	
12	Kent hakkını hatırlamak	36
	Esra Akbalık	
15	Saldırgan delikanlı Türkiye enerji piyasası	38
	Reşit Elçin	
18	Başka bir CHP mümkün mü?	39
	Utku Aydın	
19	Troçki: Eleştirel bir biyografi	41
	Onur Devrim Üçbaş	

sosyalist işçi
DEVRİMCİ ANTİKAPİTALİST AYLIK DERGİ

Abone olmak istiyorum!

TARİH:

☐ 6 aylık

☐ 1 yıllık

İSİM:.....

İL:..... İLÇE:.....

ADRES:

.....

..... TEL:.....

E-POSTA:.....

Z Yayıncılık ve Tanıtım Hizmetleri Ltd. Şti.

Sorumlu Yazışları Müdürü: Meltem Oral

Adres: Serasker Cad. No: 88-90 Nergiz Apt. Kat: 3

Baskı: Akademi Matbaacılık: Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi, C Blok, No: 230 Topkapı-İstanbul

Tel: 0212 493 24 67-68-69

Yerel süreli yayın, ayda bir yayınlanır • www.sosyalisticsi.org

HRANT
 için
ADALET
 için!